

SAMRÅDSREDOGÖRELSE

2022-01-12

Dnr NTN 2020/212

Natur- och trafiknämnden

SAMRÅDSREDOGÖRELSE**Ryssbergens naturreservat****Bakgrund**

Syftet med Ryssbergens naturreservat är att bevara biologisk mångfald och värdefulla naturmiljöer. Områdets hållmarkstallskogar, bergbranter med gamla tallar samt lövdominerade skogspartier med hassel, ek och grova aspar ska bevaras. Syftet är också att inom ramen för bevarande av biologisk mångfald och naturmiljöer tillgodose behovet av ett tätortsnära naturområde för rekreation och friluftsliv.

Syftet ska uppnås genom att skogen i huvudsak får utvecklas fritt. På vissa platser genomförs naturvårdande skötsel såsom frihuggning av gamla träd, utglesning av stamtäta grupper med löv och yngre tall samt skapande av död ved. Biologiska värden ska stärkas och skogens strukturer bevaras och utvecklas. Vidare ska syftet tillgodoses genom information samt vid behov skötsel och anläggning av mindre friluftsanordningar och utmärkning av stigar och värdefulla platser ur natur- och kultursynpunkt. Friluftsanordningarna ska ha en kanaliserande effekt och samordnas med bevarande av områdets höga naturvärden. Vid utveckling av området ska funktioner för biologisk mångfald, ekologiska spridningsvägar och ekosystemtjänster prioriteras.

Förslaget till naturreservat omfattar 13,6 hektar och är beläget på norra Sicklaön, söder om Kvarnholmen och cirka 1,5 km väster om Nyckelvikens naturreservat.

Beslutet om att skicka förslaget till naturreservatet på samråd fattades av natur- och trafiknämnden den 15 december 2020. Samrådstiden varade mellan den 15 januari – 15 mars 2021. Reservatsbildningen samordnas med detaljplaneläggning för delar av Ryssbergen. Enligt beslut i NTN 2021-11-23 skickades samrådshandlingar ut till ny ägare av fastighet Sicklaön 13:2. 1 yttrande inkom i dec 2021.

Yttranden under samråd

Följande remissinstanser har inga synpunkter på förslaget

- Ellevio
- Försvarsmakten
- Myndigheten för samhällsskydd och beredskap
- Södertörns brandförsvarsförbund
- Skanova
- Sveriges geologiska undersökning (SGU)
- Trafikverket

Följande remissinstanser har synpunkter på förslaget

- Boo Miljö- och Naturvänner
- Forum Finntorps Trafik och Miljögrupp
- KF Fastigheter AB (fastighetsägare till Sicklaön 13:2)
- PEFAB (Ny fastighetsägare till Sicklaön 13:2)
- Kommunstyrelsen i Nacka kommun
- Länsstyrelsen i Stockholms län
- Miljö- och stadsbyggnadsnämnden i Nacka kommun
- Nacka Mark Exploatering KB (fastighetsägare till Sicklaön 13:3 samt även Sicklaön 39: 1, genom Ryssbacken förvaltning HB)
- Nacka miljövårdsråd
- Nacka vatten och avfall AB (NVOA)
- Naturskyddsföreningen i Nacka
- Nätverket Rädda Ryssbergen
- Region Stockholm
- Sjöfartsverket
- Skogsstyrelsen
- Skuruparkens vänner

Det har även inkommit 123 yttranden från privatpersoner.

Inkomna synpunkter

Då många yttranden har inkommit återges synpunkterna i sammanfattad och förkortad form nedan, om inte annat anges, med enheten offentlig utemiljös kommentarer.

Återkommande synpunkter

Områdets avgränsning och konsekvenserna av ett reservat på 13,6 hektar

Länsstyrelsen och Skogsstyrelsen har bland annat inkommit med synpunkter på reservatets avgränsning. Länsstyrelsen förordar att hela området norr om väg 222 avsätts som naturreservat, öster om Marinstadsvägen och väster om bebyggelsen i Vikdalen, alltså merparten av fastigheten Sicklaön 13:3. Det skulle betyda ett skyddat område om cirka 20 hektar och innefatta hela den aktuella nyckelbiotopen samt två objekt med naturvärden enligt Skogsstyrelsens klassificering. Det skulle även betyda att en befintlig kulturlämning i form av en äldre militär anläggning kan bevaras i sin helhet, något som är av stor vikt för

förståelsen av anläggningen. Länsstyrelsen framför också att områdes bärighet för artrikedom och biologisk mångfald är starkt kopplad till områdets storlek samt att möjligheterna för de mer störningskänsliga naturvårdsarterna att finnas kvar i området sannolikt kommer att minska om vissa delar bebyggs. Länsstyrelsen bedömer också att genomförandet av en detaljplan på delar av området skulle ha en negativ påverkan på den gröna infrastrukturen och försvaga spridningssambanden för gammal barr- och ädellövskog.

Skogsstyrelsen anser även de att reservatet bör sträcka sig ända fram till motorvägen i söder då nyckelbiotopen som finns i det blivande reservatet även till stor del omfattar den gamla hållmarkstallskogen inom planerat detaljplaneområde. Det finns mycket höga dokumenterade naturvärden även utanför det föreslagna reservatsområdet samt kulturvärden kopplade till försvaret av Stockholm under kriget med befästningsrester. Skogsstyrelsen anser också att Ryssbergen har stora sociala värden då välanvända stigar genomkorsar hela området samt att pedagogiska värden går förlorade om det brända området bebyggs och förlorar kontakten med den naturskog som blir kvar som naturreservat.

Föreningarna Boo miljö- och naturvänner, Forum Finntorps trafik och miljögrupp, Nacka miljövårdsråd, Naturskyddsföreningen i Nacka, Nätverket Rädda Ryssbergen, Skuruparkens vänner samt 123 yttranden från privatpersoner eller grupper har alla inkommit med synpunkter på reservatets avgränsning. Generellt är man emot att delar av Ryssbergen exploateras och förordar att hela naturområdet mellan Svindersviks gård och Östra Vikdalen, Svindersviken och väg 222 ska bli naturreservat. Man poängterar att reservatsbildningen bör avbrytas och göras om så att hela naturområdet tas med. Majoriteten av yttrandena lyfter också fram vikten av att bevara ett större område som naturreservat för att inte riskera att utarma den rika biologiska mångfald som finns i Ryssbergen idag. Man menar att en minskning av värdekärnan samtidigt som flera nuvarande exploateringsförslag kommer att skära av den gröna infrastrukturen leder till en minskad areal av livsmiljöer för en mängd olika arter samt minskade spridningsmöjligheter för arterna till andra områden.

I majoriteten av yttrandena framhävs också att områdets begränsade storlek innebär negativa konsekvenser för rekreationsvärden samt friluftsliv och hälsa i och med att det nuvarande reservatsförslaget innebär att de mest lättillgängliga, plana och låglänta delarna av Ryssbergen exkluderas från naturreservatet. Detta leder till sämre tillgänglighet, försämrade upplevelsevärden och en avsevärd försämring av reservatets rekreationsvärden. Även Ryssbergens förmåga att leverera ekosystemtjänster och behålla sin motståndskraft mot förändringar bedöms försämrats och minska markant med den begränsade omfattningen av naturreservatet.

Till sist lyfter majoriteten av yttrandena fram att bevarandet av hela Ryssbergenområdet på cirka 30 hektar är viktig för att uppnå en god livsmiljö för alla i närområdet, Sveriges och Nackas lokala miljömål samt FN:s globala hållbarhetsmål.

Samtliga inkomna yttranden återges nedan i sammanfattad och förkortad form om inte annat anges.

Enhetens kommentar. Många expertutredningar av både natur- och friluftslivsvärden har tagits fram i samband med reservatsbildningen och exploateringsplanerna för delar av Ryssbergen. Bland annat en naturvärdesinventering, insektsinventering, fladdermusinventering och fågelinventering. I samtliga utredningar framgår det tydligt att Ryssbergen som helhet har stora värden, vilket även bekräftas av den MKB som tagits fram i samband med detaljplaneförslaget för Ryssbergen.

Enheten delar bedömningen att hela värdekärnan mellan Svindersviks gård och Östra Vikdalen, Svindersviken och väg 222 bland annat har mycket höga naturvärden, kulturvärden och sociala värden. Den biologiska mångfalden, gröna infrastrukturen samt områdets förmåga att leverera ekosystemtjänster kan komma att påverkas negativt av att endast en del av Ryssbergen skyddas. Ett mindre reservat kan även få negativa effekter på den biologiska mångfalden inom reservatet då arternas livsmiljöer minskar, spridningsmöjligheterna till andra områden begränsas och reservatsområdet blir mer utsatt för olika kanteffekter.

Kommunen har vägt intressena av bostadsbyggande i kollektivtrafiknära läge mot intresset av att bevara natur samt markägares intresse att utveckla marken och kommit fram till ett förslag där delar av Ryssbergen bebyggs och delar blir naturreservat. Det är utifrån dessa förutsättningar som avgränsningar, föreskrifter och skötselplaner för det förslagna naturreservatet tagits fram. Naturreservatet kommer att utgöra ett viktigt inslag i centrala Nacka både för att värna de höga naturvärdena samt vara en stor tillgång för friluftslivet. Exploateringen av delar av Ryssbergen hanteras i en separat process för detaljplanerna för Ryssbergen och Östra Vikdalen.

På beslutskartan och övriga kartor i samrådsunderlaget syns att gränsen för reservatet inte går hela vägen ner till vattnet vid Svindersviken. Gränsen är inmätt i fält och reservatet ansluter till strandpromenaden. Ett antal träd kommer att hamna utanför reservatet men kommunen planerar att överta marken och sköta den tillsammans med reservatsförvaltningen. Anledningen till att strandpromenaden inte är med i reservatet är för att underlätta skötsel och framtida renovering av anläggningen.

I övrigt är reservatsgränsen dragen så att en zon på cirka 20 meter lämnas vid väg 222 i sydväst och med en buffert på minst fem meter till den synliga brokonstruktionen för Svindersviksbron. I väster hålls en buffert på tre meter från fastighetsgräns och i sydost en buffert på minst 20 meter från öppningen till Kvarnholmstunneln. Buffertzonerna är till för att undvika konflikter med skötseln av exempelvis bro- och tunnelkonstruktioner samt för att undvika att gränsen går exakt i fastighetsgräns till privata fastigheter. Av erfarenhet av andra naturreservat i Nacka bedömer enheten att detta förenklar skötseln av

gränsområdena. Inom detaljplanen för Ryssbergen planeras en buffertzona på 10 meter mot reservatet. Utformningen av zonen hanteras i planprocessen.

Inkomna synpunkter från fastighetsägare inom reservatet

1. **KF Sicklaön 13:2 i Nacka AB ägare av fastigheten Sicklaön 13:2**, som vid samrådets genomförande var ett dotterbolag till KF Fastigheter AB. Fastigheten är till största delen berörd av förslaget till bildande av Ryssbergens naturreservat. Bolaget anser att samrådsunderlaget saknar en beskrivning av konsekvenserna för fastighetsägarna. Vidare anser bolaget i huvudsak att frågan om hur kommunen vill lösa markfrågan samt hur kommunen avser att ge ekonomisk kompensation inte har hanterats på ett bra sätt. Bolaget har inte fått tillräckligt med tid för att ta ställning till kommunens förslag och/eller möjlighet att ta fram egna ekonomiska bedömningar. De har inte heller fått något förslag på eventuell inträngsersättning om någon försäljning inte skulle ske.

Bolaget motsätter sig därför bildande av naturreservatet så länge frågan om ersättning inte är löst på ett för dem tillfredställande sätt, såväl hanterings- som ersättningsmässigt.

Enhetens kommentar. Nacka kommun har initierat en dialog rörande marken inom fastigheten som ägs av **KF Sicklaön 13:2 i Nacka AB** och som ämnas ingå i reservatet. Dessvärre har dialogen fått lida på grund av olika faktorer och kommunen är medveten om detta. Nacka kommuns exploateringsenhet har hanterat frågan om ersättning och fört dialog med KF Sicklaön 13:2 rörande detta. Konsekvenserna av reservatsbildningen för fastighetsägarna är A-föreskrifterna, vilka medför inskränkningar i rätten till markområdet. Enheten bedömer att en utveckling av fastigheten redan idag är begränsad av strandskyddsbestämmelserna i miljöbalken och att skillnaderna vid ett naturreservatsbildande inte blir nämnvärt stora. Kommunen avsikt var att köpa marken om en överenskommelse kunde nås med KF Sicklaön 13:2 i Nacka AB .

Under hösten 2021 efter samrådets genomförande sålde KF Fastigheter AB bolaget KF Sicklaön 13:2 i Nacka AB till PEFAB (Peter Eriksson fastighetsutveckling AB). Eftersom fastigheten Sicklaön 13:2 förvärvats genom köp av ett bolag, så fanns ingen formell skyldighet att samråda med PEFAB. Synpunkter från KF Sicklaön 13:2 i Nacka AB hade redan inkommit under samrådet. Natur- och trafiknämnden gav ändå PEFAB möjlighet att inkomma med synpunkter.

- 1.1 I PEFABs yttrande framförs att kommunen inte bör fatta beslut om reservatsbildning innan ersättningsfrågan hanterats, samt att reservatsbildningen är ersättningsgrundande. Vidare menar bolaget att ett naturreservat inte är det från allmän synpunkt lämpligaste utnyttjandet av platsen.

Enhetens kommentar. Enheten menar att ett naturreservat är en lämplig användning av platsen då området i kommunens översiktsplan är utpekad som natur och större

rekreationsområde. Vidare begränsar strandskyddsreglerna möjligheterna att exploatera området. Vad gäller ersättningsfrågan så har kommunen förhandlat med tidigare ägare av fastigheten, och avser att göra så även med PEFAB utifrån de ersättningsregler som finns när naturreservat bildas. Om det visar sig att det inte är möjligt för kommunen att köpa Sicklaön 13:2 kan reservatet ändå bildas. Ersättning till markägaren hanteras i en förhandling.

2. **Nacka Mark Exploatering KB**, fastighetsägare till Sicklaön 13:3 samt även Sicklaön 39: 1 (genom Ryssbacken förvaltning HB) och således markägare till största delen av det föreslagna naturreservatet har tagit del av samrådshandlingarna och vill lämna följande *huvudsakliga* synpunkter.

Nacka Mark Exploatering KB vill se att det under rubriken *Uppgifter om reservatet* förtydligas vilka fastighetsägare som äger vilka fastigheter.

D-föreskrifterna behöver kompletteras med ett undantag för anslutningar från det planerade utbyggnadsområdet söder om reservatet till befintliga va-anordningar inom reservatet. Anslutningen inom reservatet får ingen påverkan ovan mark. Undantag kan behövas både för uppförande av ledning och eventuell skötsel eller underhåll som kan komma ifråga senare. Det bör också förtydligas att det finns ett behov av att sköta och uppföra det område till vilket dagvatten kommer att avvattnas från planområdet. Dels behövs en diskussion om vilken kvalitet vattnet som leds ner till reservatet ska ha och dels behöver eventuella behov av skötsel eller underhåll av området utredas och eventuella ledningar dit.

Nacka Mark Exploatering KB anser att reservatet bör gå ända ut i fastighetsgränsen för Sicklaön 13:3 för att undvika att hamna i diskussioner om vem som ska sköta marken. Ytorna som blir kvar består av smala remsor som i vissa fall ligger i ett svårtillgängligt läge. Reservatet bör även omfatta dessa ytor samt även ytan söder om Hjässan som i planhandlingarna är markerade som natur.

I kartan *Anordningar för friluftsliv* skulle det vara förtydligande om det anges vilka stigar som är befintliga och vilka som är tillkommande samt att det anges att läget för tillkommande stigar inte är exakt.

B-föreskrifterna är i vissa fall väldigt detaljerat beskrivna. De skulle med fördel kunna skrivas mindre precisa och hänvisning istället ske till skötselplanen för att inte försvåra framtida mindre justeringar av skötselplanen. Föreskrift C8 är hårdare reglerad under A12 och det är oklart om man får sätta upp skyltar tillfälligt eller inte alls. I föreskrift D6 är det bra om det tydligt framgår att denna typ av aktivitet kräver samråd med reservatförvaltare. Som det är skrivet nu kan det tolkas som att det inte behövs. Bevarandemålen i skötselplanen är ganska löst skrivna och det kan övervägas om de ska förtydligas för att göra dem mer uppföljningsbara.

Enhetens kommentar. Uppgifterna om vilken fastighetsägare som äger vilken fastighet har förtydligats i tabellen under rubriken *Uppgifter om naturreservatet*. Beslutskartan (bilaga 1 i samrådshandlingarna) innehåller sedan tidigare fastighetsbeteckningar och gränser. Kartan med *Anordningar för friluftsliv* har förtydligats med stigar och spänger som är tillkommande. Stigarna inom reservatet anläggs av reservatsförvaltaren på ett skonsamt sätt utifrån områdets förutsättningar. B-föreskrifterna är skrivna precist för att det ska vara tydligt vad som får göras i reservatet. Enheten bedömer att B-föreskrifterna är omfattande och täcker många olika åtgärder. Vidare följer enheten Naturvårdsverkets vägledning om att hänvisning till skötselplanen ska undvikas i föreskrifterna eftersom skötselplanen då måste betraktas som en del av beslutet enligt 7 kap. 4–6 §§ miljöbalken vilket i sin tur innebär krav på att synnerliga skäl ska finnas för upphävande av skötselplanen i motsvarande delar. Detta kan omöjliggöra en framtida uppdatering av skötselplanen.

För kommentar till undantag för anslutning av va-anordning samt avledning av dagvatten till reservatet, se enhetens kommentar under Nacka vatten och avfalls yttrande (nr 12). För synpunkter på ytor utanför reservatet inom fastigheten Sicklaön 13:3 hänvisas till separat avtalsprocess mellan Nacka kommun och Nacka Mark Exploatering KB. Avgränsningen för reservatet kommer inte att ändras inför ett beslut om bildande.

Föreskriften C8 har förtydligats, enheten bedömer att både C8 och A12 behövs då A12 riktar sig enbart till sakägare medan C8 riktar sig till både sakägare och allmänhet. Föreskrift D6 har förtydligats så att det framgår att åtgärder som *ringmärkning av fågel eller att i vetenskapligt syfte samla in arter för artbestämning* ska stämmas av med reservatsförvaltare innan de utförs. Bevarandemålen i skötselplanen har justerats något men behålls generella för respektive skötselområde.

Inkomna synpunkter från myndigheter och remissinstanser

3. **Boo Miljö- och Naturvänner** är verksamma inom Boo-området men lämnar synpunkter på reservatsbildningen eftersom de anser att ett bevarande av hela Ryssbergens naturområde är angeläget och berör alla som bor i Nacka. Föreningen framför *i huvudsak* nedanstående synpunkter.

Planen för reservatsbildningen bör avbrytas, göras om och hela Ryssbergens naturområde på cirka 30,5 hektar skyddas. Det nuvarande förslaget innebär att endast 44% av Ryssbergen skyddas och ett reservat på 13,6 hektar skulle bli det näst minsta reservatet i Nacka. Ett mindre naturreservat ger negativa konsekvenser för den biologiska mångfalden, områdets rekreativvärden, friluftsliv och hälsa samt minskar områdets förmåga att leverera ekosystemtjänster och behålla sin motståndskraft mot förändringar. Föreningen anser att reservatet bör gå hela vägen ner till vattnet undrar varför en smal strandremsa är undantagen i samrådsförslaget.

Vidare anser föreningen att Ryssbergen inte kan skyddas genom en kompromiss där man exploaterar en del av området. Majoriteten av Ryssbergens yta skyddas inte. Föreningen undrar varför politikerna inte lyssnar när samtliga utredningar som gjorts i samband med exploateringsplanerna och reservatsbildningen drar slutsatsen att Ryssbergen bör bevaras i sin helhet. Vidare undrar föreningen varför man vägrar ta konsekvenserna av vad utredningarna ger för information och varför man inte tittar på alternativa lösningar.

Föreningen framför att om Ryssbergen även i framtiden ska kunna hysa den stora biologiska mångfald som finns idag så får inte skogen minska i omfattning. I synnerhet inte om man också beaktar andra pågående exploateringsprojekt i centrala Nacka vilka innebär ytterligare förluster av biologisk mångfald samt att Ryssbergen kommer bli än mer isolerat. Flera arter kommer att minska eller försvinna helt vid ett genomförande av exploateringsplanerna i Ryssbergen och ett litet naturreservat riskerar att utarma den biologiska mångfalden som finns i Ryssbergen idag.

Ett litet naturreservat kommer även att innebära stora negativa konsekvenser för rekreativvärden, friluftsliv och hälsa i och med att de mest lättillgängliga, plana och låglänta delarna av Ryssbergen inte tas med. Den delen som är lätt att promenera i planeras för en exploatering. Äldre och barn exkluderas från att kunna utnyttja det enda större naturområde som blir kvar i centrala Nacka och det är allvarligt och inte demokratiskt. Det rimmar också illa med kommunens mål att ingen medborgare ska ha längre än 300 meter till ett grönområde.

Ryssbergens förmåga att leverera ekosystemtjänster och behålla sin motståndskraft mot förändringar minskar markant med den mindre storleken på naturreservatet. En naturlig kolsänka försvinner delvis och skogens naturliga förmåga till temperaturreglering och rening av luft och vatten minskar då delar av skogsmarken försvinner. Exempelvis exkluderas ett naturligt infiltrationsområde för omhändertagande av dagvatten. Reservatets begränsade storlek i kombination med ett ökat antal besökare kommer också att medföra ett ökat slitage i området som kan leda till att bland annat lavar, mossor och svampar försvinner. Därför måste ett större område avsättas för att garantera att livsmiljöerna finns kvar för olika arter.

Föreningen har endast några få synpunkter på föreskrifterna och skötselplanen. Det är bra att belysning inte är tillåten samt att anordningarna för friluftslivet är begränsade. Föreslagna grillplatser har bra lägen. Ett förbud mot bergsklättring och tältning bör införas. Det är bra att skogen i huvudsak får utvecklas fritt. Syftet skulle kunna kompletteras med att upplevelsevärden av trolskhet och orördhet ska värnas.

Till sist framför föreningen att ett bevarande av hela Ryssbergen på 30,5 hektar är viktigt för att uppnå en god livsmiljö för alla i närområdet och för att uppnå Sveriges och Nackas miljömål samt FN:s globala hållbarhetsmål.

Enhetens kommentar. Se yttrande nr 13.

4. **Ellevio** har inget att erinra.
5. **Forum Finntorps Trafik och Miljögrupp** lämnar följande synpunkter (återges i sin helhet, samma yttrande som nr 23, som även lämnats av Skuruparkens vänner).

Planen för reservatsbildningen bör avbrytas, göras om och omfatta hela Ryssbergen!

De föreslagna föreskrifterna och skötselplanen är väl genomarbetade ur natur -och miljösynpunkt. Det stora problemet är att enbart 44 procent av Ryssbergen skyddas med nuvarande reservatsförslag. Syftet med att bilda ett naturreservat är fel när det är så uppenbart att markägarna och de styrande kommunpolitikerna använder bildandet av naturreservatet för att legitimera en exploatering av 24 % av Ryssbergen.

Naturreservatets ringa omfattning botar den biologiska mångfalden

I exploateringsområdet har naturvärdesobjekt med både högt eller högsta naturvärde konstaterats och 31 naturvårdsintressanta arter har observerats där, varav 11 rödlistade. Dessa arter samt många fler kommer att minska eller försvinna helt vid genomförande av detaljplanen. Ett naturreservat på endast 13,6 ha riskerar att utarma den rika biologiska mångfald som finns i Ryssbergen idag. Samtliga studier och utredningar som gjorts i samband med exploateringsplanerna och den pågående naturreservatsutredningen har dragit slutsatsen att Ryssbergen bör bevaras i sin helhet.

Reservatets ringa omfattning försämrar friluftsliv, hälsa och rekreationsvärde

Naturreservatet, med en areal på 13,6 ha, ligger främst i en norrsluttning ner mot vattnet och med flera uppstickande berghällar med branter. Det nuvarande reservatsförslaget innebär att de mest lättillgängliga, plana och låglänta delarna av Ryssbergen exkluderas från naturreservatet, vilket leder till sämre tillgänglighet, försämrade upplevelsevärden och en rejäl försämring av reservatets av rekreationsvärde.

Ryssbergens förmåga att leverera ekosystemtjänster och behålla sin motståndskraft mot förändringar minskar markant med den ringa omfattningen på naturreservatet

Naturreservatets ringa omfattning i kombination med exploateringsplanerna innebär att flera viktiga ekosystemtjänster kommer att försämras. Skogens naturliga förmåga till temperaturregulering och rening av luft och vatten minskar då delar av skogsmarken försvinner. Det är speciellt allvarligt att ett naturligt infiltrationsområde exkluderas från naturreservatet som möjliggör ett effektivt och kostnadsfritt omhändertagande av dagvatten i Nacka stad.

Bevara hela Ryssbergen!

Bevarandet av hela Ryssbergen är viktigt för att uppnå en god livsmiljö för alla i närområdet, Sveriges och Nackas miljömål samt FN:s globala hållbarhetsmål. I Nackas miljömål "Ett rikt växt och djurliv" är det strategiska målet att värna ett varierat landskap med hög grad av biologisk mångfald, ekosystemtjänster och rekreativa kvaliteter d.v.s. precis de kvaliteter som finns i Ryssbergen. Globalt, regionalt och lokalt pågår en omställning där vi människor börjar förstå att vi behöver värna biologisk mångfald och ekosystemtjänster för vår egen och alla andras överlevnads skull.

Enhetens kommentar. För kommentar till synpunkter på avgränsning och konsekvenserna av ett reservat på 13,6 hektar, se under rubriken "Återkommande synpunkter" ovan.

6. **Försvarmakten** har inget att erinra.
7. **Kommunstyrelsen i Nacka kommun** tillstyrker förslaget till bildande av Ryssbergens naturreservat och lämnar följande synpunkter (återges i sin helhet). Kommunstyrelsen anser att bildandet av Ryssbergens naturreservat är förenligt med kommunens miljöprogram och översiktsplan, samt även med planprogrammet för Centrala Nacka och reservatsbildningen har gjorts samordnat med stadsutvecklingen och i takt med omgivande detaljplaner.

Eftersom ett viktigt syfte med naturreservatet är att säkra området som ett tätortsnära naturområde för rekreation och friluftsliv är det viktigt att såväl reservatsföreskrifter som skötselplaner utformas i balans mellan att å ena sidan skydda värdefull naturmiljö och å andra sidan underlätta för att området kan nyttjas av nackaborna. Det är därför positivt att föreskrifterna medger anordningar för att främja detta, såsom spänger, trätrappor, grillplatser och sittplatser och även ett utsiktstorn. Därför bör föreskrifterna utformas så att de möjliggör för ytterligare åtgärder som är förenliga med och till gagn för reservatets syften, men som inte är preciserade i föreskrifterna. Ett exempel på en sådan åtgärd är utegym.

Det föreslagna området nyttjas av förskolor och skolor för utflykter, friluftsdagar och undervisning. Kommunstyrelsen är därför positiv till att det i förslag till föreskrifter för Ryssbergens naturreservat framgår att skolor och förskolor är undantagna föreskrifter gällande förbudet att utan naturreservatsförvaltarens tillstånd anordna större tävlingar, marknader, event eller liknande verksamheter med fler än 100 personer. Detta ökar möjligheterna till spontan användning av naturreservatet för eleverna och barnen i de många närliggande skolorna och förskolorna.

Enhetens kommentar. Reservatsföreskrifterna och skötselplanen är utformade för att bevara de höga biologiska värden och värden för friluftslivet som finns i reservatet. Föreskrifterna är preciserade för detta syfte och enheten bedömer inte att området är lämpligt för exempelvis utegym då området är mycket kuperat med många gamla träd.

Naturresevatet kommer heller inte vara belyst eftersom det inom området finns flera skyddade arter, exempelvis fladdermöss, och lämpar sig därför inte för att leda in människor i skogen kvällstid. Exempelvis ett utegym kan fördel anläggas inom befintliga eller nya detaljplaner eller i anslutning till befintliga motionsslingor i närliggande områden. Platsen ovanför Svindersviksbron som inte ingår i reservatet kan eventuellt också utredas för ett utegym.

8. **Länsstyrelsen i Stockholms län** har fått förslaget till beslut om bildande av Ryssbergens naturreservat för samråd och lämnar följande synpunkter (återges i sin helhet).

Det föreslagna reservatet omfattar ett 13,6 hektar stort område i Nacka kommun. Syftet med reservatet är att bevara biologisk mångfald och värdefulla naturmiljöer samt att bevara ett tätortsnära område för rekreation och friluftsliv.

Länsstyrelsen finner att kommunen har tagit fram välutformade beslutsdokument, där områdets natur- och friluftsvärden är välbeskrivna och där den skötsel som föreslås för att vårda området är genomtänkt och väl avvägd.

Förenlighet med planer

Länsstyrelsen konstaterar att föreslaget naturreservat är förenligt med kommunens gällande översiktsplan, antagen i maj 2018. Länsstyrelsen delar kommunens bedömning att reservatsbildningen inte strider mot detaljplanen (0182K-2013/37) för Kvarnholmstunneln. Bland annat görs undantag från föreskrifterna för reparation och underhåll av tunneln.

Reservatets avgränsning

Länsstyrelsen tillstyrker att ett naturreservat bildas i området. Länsstyrelsen förordar dock att en större del av Ryssberget än vad som föreslås i aktuellt förslag skyddas som naturreservat, för att säkerställa bevarandet av de mycket höga naturvärden som finns i området som helhet samt för att säkerställa områdets ekologiska funktion i den tätortsnära gröna infrastrukturen.

Förslagsvis bör hela naturområdet norr om väg 222, öster om Marinstadsvägen och väster om bebyggelsen i Vikdalen skyddas, alltså merparten av fastigheten Sicklaön 13:3. Det innebär att det område av Ryssbergen omedelbart norr om väg 222 där detaljplanering nu pågår i stället skulle ingå i naturreservatet. Det skulle betyda ett skyddat område om cirka 20 hektar och innefatta hela den aktuella nyckelbiotopen samt två objekt med naturvärden enligt Skogsstyrelsens klassificering. Det skulle även betyda att befintliga kulturlämningar i form av en äldre militär anläggning kan bevaras i sin helhet, något som är av stor vikt för förståelsen av anläggningen. En del av området med lämningar ligger nu inom föreslaget naturreservat medan en del ligger inom föreslaget detaljplaneområde.

Biologisk mångfald

Av de underlag som kommunen har tagit fram under processerna med reservatsbildning och detaljplanering framgår att även det område som nu detaljplaneras har mycket höga naturvärden. Värdena i Ryssbergen som helhet är främst knutna till de talldominerade skogarna och till bestånden av lövträd. Ryssbergen har lång skoglig kontinuitet vilket har givit förutsättningar för dess artrikedom. Vid inventeringar i området har man hittat inte mindre än 28 rödlistade arter och en lång rad övriga arter som är sällsynta och av stort intresse för naturvärden. Dessa artfynd belyser (och utgör en viktig del av) områdets höga naturvärden.

En ekologisk grundsats är att ett områdes bärighet för artrikedom och biologisk mångfald är starkt kopplad till områdets storlek. Om inte hela värdekärnan skyddas utan delar istället exploateras enligt föreslagen detaljplan kommer möjligheten för i synnerhet de mer störningskänsliga av de förekommande naturvårdsarterna att leva kvar i området sannolikt att minska. Med andra ord riskeras en utarmning av den biologiska mångfalden i området om föreslagen detaljplan skulle genomföras.

Grön infrastruktur

Länsstyrelsen bedömer att ett plangenomförande skulle ha negativ påverkan på den gröna infrastrukturen och försvaga spridningssambanden för gammal barr- och ädellövskog. För att länets gröna infrastruktur ska bibehållas och utvecklas behövs tillräckligt stora ytor av livsmiljöer av tillräcklig kvalitet samt möjlighet för arter att sprida sig mellan livsmiljöerna. En population av en art ska ha möjlighet att både söka föda, föröka sig och, vid förlust av livsmiljön, kunna hitta nya livsmiljöer. Olika arter har olika krav på sina livsmiljöer. I den MKB som kommunen har låtit ta fram under detaljplaneprocessen poängteras att konsekvenserna för den gröna infrastrukturen och spridningsmöjligheterna bedöms vara mycket negativa då föreslagen detaljplan medför att mängden livsmiljöer i en regionalt viktig värdekärna i barrskogsnätverket minskar och en viktig länk i ädellövsnätverket försvagas.

Beslut om skydd kan ske i flera steg

Länsstyrelsen rekommenderar att beslut om bildande av Ryssbergens naturreservat ändå bör fattas i detta skede med den nu föreslagna geografiska utbredningen. Ytterligare delar av Ryssbergen kan om möjligt därefter skyddas i senare skede genom ett beslut om utvidgning av reservatet.

Reservatsdokumenten

Länsstyrelsen anser att syftet med reservatet och de föreskrifter och den skötsel som föreslås för reservatet är välformulerade och välutformade med hänsyn till de natur- och friluftsvärden som finns i reservatsområdet. Länsstyrelsen vill dock lämna följande detaljsynpunkter på innehållet i beslutsdokumentet och skötselplanen.

Föreskrifter

Länsstyrelsen har följande synpunkter på föreskrifterna:

- Föreskrift B3. I B-föreskrifterna bör samtliga skötselåtgärder som beskrivs i skötselplanen räknas upp specifikt. I föreskriften finns formuleringar som anger syftet med åtgärder snarare än vilka specifika åtgärder som avses ("åtgärder för att minska slitage och bevara biologiska värden" samt "mindre framkomlighetsåtgärder"). Det är viktigt att specificera de rent fysiska åtgärderna så att sakägarna vet vad de förpliktigas tåla. Ett exempel som återfinns i skötselplanen är flytt av stenar.
- Föreskrift C6. Kommunen bör överväga att helt förbjuda tältning i detta reservat, eller att, om det bedöms vara lämpligt, anvisa särskilda platser för tältning.
- Undantag D5. Detta undantag bör istället formuleras som en B-föreskrift, eftersom det sannolikt i detta reservat är reservatsförvaltaren som kommer att genomföra de åtgärder som anges i undantaget. Om även andra sakägare än reservatsförvaltaren avses kunna genomföra åtgärderna bör de anges både under D (på det viset som är gjort i förslaget) och under B.
- Undantag D6. Detta undantag är formulerat så, att det som undantas (ringmärkning av fåglar och insamling av biologiskt material för artbestämning) är tillåtet med villkor att det sker i enlighet med övrigt regelverk. Övriga regelverk gäller dock oavsett om de villkoras i undantaget, och det är helt enkelt onödigt att skriva in i föreskrifterna att man ska följa andra lagar och regler, varför den andra satsen ("om detta sker i enlighet med ...") bör tas bort. Istället kan förslagsvis följande text tillfogas direkt efter avsnitt D: "Ovanstående undantag gäller reservatsföreskrifterna. Kommunen erinrar om att oavsett undantag kan prövning enligt andra bestämmelser i miljöbalken eller annan lagstiftning erfordras."

Skötselplanen

Beskrivningsdelen

I artlistan (s. 10) står vedspik och kortskaftad ärgspik under rubriken svampar, men dessa två arter är lavar.

Plandelen

Skötselområdena 2 och 4. Bland åtgärderna nämns veteranisering av träd. De åtgärder som avses bör specificeras samt tillfogas B-föreskrifterna ifall de saknas där.

Kartor

I någon karta som hör till skötselplanen kan med fördel såväl brandfält som nyckelbiotoper ritas ut. Detta kan öka förståelsen för utbredningen av olika värdefulla habitat och för hur skötseln har utformats.

Anordningar för friluftsliv

I kartans teckenförklaring finns en symbol för ”grusad gångväg”. Någon sådan återfinns dock inte i kartan. Om det är samma sak som de ”anlagda grusade stigar” som avses i föreskrift C7 bör detta framgå tydligt.

Enhetens kommentar. Enheten noterar länsstyrelsens synpunkter om reservatets avgränsning, biologisk mångfald, grön infrastruktur och skydd i olika steg och delar länsstyrelsens bedömning om att den biologiska mångfalden och gröna infrastrukturen kan komma att påverkas negativt av att endast en del av Ryssbergen skyddas. Detta har också framkommit i de utredningar och i MKBn som tagits fram inom ramen för detaljplanarbetet för Ryssbergen. Se vidare svar under rubriken ”Återkommande synpunkter” ovan.

Föreskrift B6 (tidigare B5) har kompletterats med *veteranisering av träd*. Åtgärderna i föreskrift B3 har specificerats och föreskriften har delats i två (B3 och B4). Föreskrift C6 har justerats och tältning förbjuds i hela reservatet. Enheten delar länsstyrelsens bedömning att tältning inte bör vara tillåten och eftersom enheten inte ser några särskilt tydliga tältplatser i reservatet bedöms en skärpning av föreskriften inte medföra en större inskränkning för allmänheten. I föreskriften C7 har ”anlagda grusade stigar” justerats till ”anlagda grusvägar” och detta har även ändrats föreskrift B3 och i skötselplanekartan *Anordningar för friluftslivet*. Föreskrift D5 har flyttats till B-föreskrifterna (B11) och förtydligats. Föreskrift D6 har justerats och texten om att ringmärkning av fågel eller insamling av arter för artbestämning *ska ske i enlighet med övrigt regelverk, exempelvis artskyddsförordningen* har tagits bort. En text: *Ovanstående undantag gäller reservatsföreskrifterna. Kommunen upplyser om att oavsett undantag kan prövning enligt andra bestämmelser i miljöbalken eller annan lagstiftning erfordras* har lagts till under D-föreskrifterna. Föreskriften har också förtydligats så det framgår att åtgärderna ska stämmas av med reservatsförvaltare innan de utförs.

I skötselplanen, tabell 1, har arterna vedspik och kortskaftad ärgspik som tidigare stod under rubriken svampar i artlistan på sidan 10 flyttats in under rubriken lavar. I kartan på sidan 4 i skötselplanen finns nyckelbiotopen inom det föreslagna reservatet inritade. Brandfältet har lagts till i skötselplanekartan på sidan 24.

9. **Miljö- och stadsbyggnadsnämnden i Nacka kommun** har tagit del av samrådsunderlaget för inrättandet av Ryssbergens naturreservat och har följande synpunkter (återges i sin helhet).

Föreskrifter

Såsom föreskrifterna har formulerats finns det ett tydligt syfte att bevara och vårda de höga naturvärden som området besitter. Rekreation ska gynnas inom de ramar som sätts upp av naturvårdens behov. Av den anledningen kan det vara lämpligt att förtydliga i såväl föreskrifterna som i skötselplanen att anläggningar för friluftslivet bör utformas för att så långt möjligt kanalisera besökare och begränsa slitaget på naturmarken. I övrigt bedöms föreskrifterna möjliggöra effektiv tillsyn och en bra kontroll över aktiviteter i reservatet.

Avgränsning

Reservatsgränserna är mer eller mindre förutbestämda av omgivande strukturer (Strömmen, Värmdöleden mm) och detaljplaner. En buffertzon om 20 meter lämnas till Värmdöleden, vilket bedöms vara lämpligt. 3 meter lämnas mot fastighetsgräns i väster, men ingen buffertzon lämnas mot plangränsen för den kommande detaljplanen Ryssbergen, som just ligger ute på samråd. Man bör säkerställa att byggnation inom planen inte kan påverka natur och topografi inom reservatet genom en buffertzon i själva planen (exempelvis planlägga 3m mot reservatsgräns som naturmark eller prickmark).

Skötselplan

Den föreslagna skötselplanen betonar fri utveckling men med naturvårdande inslag, till exempel frihuggning av äldre solitärer, brandefterliknande åtgärder för att skapa döende ved och en aktiv förvaltning som säkerställer kontinuitet (gynnande av lämpliga efterträdare, kvarlämnande av död ved mm). Eftersom området är unikt i Nacka som värdekärna med flera hotade och känsliga arter behöver reservatet följas upp noga för att säkerställa en långsiktigt gynnsam status för dessa arter. Populationer av exempelvis fladdermöss och insekter kan med fördel inventeras efter exploateringen i detaljplanområdet. Vid behov bör man överväga att sätta in stödåtgärder för dessa, så som fladdermusholkar eller gynnande av födosöksplatser för insekter. Det sistnämnda skulle kunna ordnas genom att man anlägger en slätteräng, exempelvis ovanför tunnelmynningen vid Kvarnholmsbron (Svinderviksbron). Eftersom området hyser många brandgynnade arter (vilka samtliga för en tynande tillvaro i Sverige) bör dessa ägnas särskild uppmärksamhet. Som föreskrifterna nämner så finns det såväl naturvårdsbränning att ta till (vilket vanligtvis inte görs nära tätbebyggda områden, av förklarliga skäl) som brandefterliknande åtgärder. De sistnämnda innebär att man skadar levande träd för att efterlikna brandljud mm. Huruvida dessa åtgärder skapar en likvärdig miljö för brandälskande arter är svårt att säga, eftersom det finns mycket lite litteratur att tillgå i ämnet. Sammanfattningsvis bedömer nämnden att föreslagna föreskrifter och skötselplan för Ryssbergens naturreservat i största möjliga mån kommer att gynna bevarandet av ett mycket värdefullt område i Nacka.

Enhetens kommentar. Föreskrifterna och skötselplanen har förtydligats med åtgärder för att minska slitage och kanalisera besökare. En buffertzon mot reservatet finns inom den pågående detaljplanen för Ryssbergen där en tio meter bred remsa lämnas som naturmark. Syftet med buffertzonen är att minimera exploaterings påverkan på de träd och naturvärden som finns i reservatsgränsen samt att eventuella schaktarbeten, släntr mm utförs så att de inte påverkar reservatet. Enheten delar nämndens synpunkter om att utvecklingen för vissa artgrupper behöver följas upp samt att stödåtgärder kan behövas för vissa arter och föreslår att medel för detta avsätts i investerings- och driftbudgetar. En slätteräng ovanför tunnelmynningen vid Svinderviksbron var tidigare en del av reservatsförslaget men på grund av att området lutar kraftigt bedöms det inte gå att slått

och forsla bort materialet på ett kostnadseffektivt sätt. Ytan anlades i samband med att Svindersviksbron byggdes och tanken var då att den så småningom skulle återgå till skogsmark varför det finns planterad tall i området idag.

10. **Myndigheten för samhällsskydd och beredskap** avstår från att lämna synpunkter.
11. **Nacka miljövårdsråd** har tagit del av två förslag som gäller delar av Ryssbergen och avstyrker både detaljplanen och förslaget till naturreservat i sin helhet. Nedan redovisas föreningens *huvudsakliga* synpunkter på reservatsbildningen.

Föreningen anser att kommunen bör lägga ner de föreslagna planerna på naturreservat och bebyggelse och istället göra ett planprogram för Ryssbergenområdet där hela skogsområdets värden blir enhetligt belysta och ett större område skyddas som naturreservat. Föreslagna exploateringar ger irreparabla skador på den biologiska mångfalden både i själva området och för grönstrukturen i stort. Ryssbergen nyttjas idag av bland annat skolor, orienteringsklubbar samt olika natur- och friluftspjrojekt som anordnas av föreningar. Många närboende utnyttjar också Ryssbergen för rekreation.

Vidare anser föreningen att planerna för Ryssbergen inte hänger ihop och redovisas på olika sätt i olika handlingar, vilket försvårar en överblick av helheten. Hur vägar och stigar, i samt från och till området, är tänkta att fungera övertid är inte enhetligt redovisat. Möjligheterna att till fots nå och vistas i Ryssbergen redovisas otydligt i de förslag som kommunen presenterar. Den enda utbyggda stigen är den tidigare arbetsvägen för byggandet av Kvarnholmsförbindelsen och den påverkas av trafikplatsbyggen som kommer i etapper. Varför kommunen valt ut vissa stigar i förslaget till naturreservat framgår inte liksom vilka stigar som är tillgängliga och vilka som är "klätterleder". Det går inte att förflytta sig från Hjässan till övriga delar av skogen utan att gå tillbaka till huvudgatan i detaljplanen via trappor. Det har heller inte beaktats hur fordon som ska sköta Hjässan ska kunna ta sig fram.

Nacka miljövårdsråd anser att miljökonsekvenserna av en exploatering i Ryssbergen kommer bli mycket omfattande. En värdekärna i grönstrukturen försvinner och de sammantagna ekosystemtjänsterna reduceras mer än skogsareans minskning. Den biologiska mångfalden, rekreativa värden mm minskar. Den bästa skogsmarken tas i anspråk av detaljplanen och detta kommer kraftigt att minska den biologiska mångfalden. Våtmarken som har speciella värden och ligger centralt i det föreslagna detaljplanområdet försvinner. Trycket kommer att bli hårt på naturreservatet från närboende och slitaget på markvegetationen omfattande.

Föreningen ställer sig frågande till varför naturreservatet har avgränsats så snävt. Exempelvis finns inte området västerut med och området runt Svindersviksbrons

fäste och trappleden ligger också utanför. Vattenområdet som är en del av naturvärdet och strandpromenaden ingår inte.

Det område som är tänkt att exploateras har idag högre naturvärden än det område som kommunen stolt vill göra till naturreservat. Föreningen undrar om främst markägar- och exploateringsmöjligheterna styrts och bevarandeskälen kommit in i efterhand. Föreningen håller inte med om att bevarande av naturen bara kan ske om viss naturmark exploateras som kommunen låter påskina.

Föreningen anser att de mycket tydliga negativa miljökonsekvenserna som framgår av olika utredningar talar mot en utbyggnad. Remissinstanserna är eniga i att utbyggnaden är olämplig vilket är precis vad Nackas invånare yttrat. Föreningen undrar hur de underlag som finns hanteras. Flera frågor är fortfarande inte lösta i detaljplanarbetet. Ett område i det tänkta naturreservatet får ta hand om överskott av dagvatten men hur området kommer att påverkas av detta beskrivs inte. Till samrådet för reservatet bifogas endast ett 39-sidigt dokument och underlagen finns endast i källförteckningen. Vad som ligger bakom reservatets avgränsning förklaras inte.

Workshopen som genomförts i reservatsbildningen nämns i källförteckningen men har inte redovisats för deltagarna. Den mer omfattande workshopen som genomfördes i arbetet med ekosystemtjänster i Ryssbergen har inte fått det avtryck som den förtjänar i nuvarande förslag.

Till sist frågar sig Nacka miljövårdsråd hur markägarna värderar naturmark när de exploaterar. Att äga mark ger inte automatisk rätt att bygga och efter en prövning av möjligheter och konsekvenser kan det visa sig vara olämpligt.

Enhetens kommentar. För synpunkter på reservatets avgränsning, se under rubriken "Återkommande synpunkter" ovan. För synpunkter som i huvudsak rör exploateringen hänvisar enheten till de separata planprocesserna och de samråd som hållits där för svar. Underlag som redovisas i källförteckningen till reservatsbildningen finns till stor del på reservatsbildningens och detaljplaneförslagens websidor.

Det finns idag många välanvända stigar i området, de som valts ut att redovisas på kartan *Anordningar för friluftsliv* i samrådsförslaget är de huvudsakliga stråken som ansluter till detaljplaneområdet samt de anlagda grusvägarna. Huvuddelen av stigarna är naturliga och mer eller mindre svårtillgängliga i olika delar. Enheten har gjort bedömningen att en tillgänglig anlagd grusväg upp till Hjässan skulle göra för stort intrång i naturvärdena på platsen jämfört med nyttan av vägen och därför anläggs istället en trappa från detaljplaneområdet. Vidare gör enheten bedömningen att fler stigar inte ska anläggas om det inte behövs i syfte att minska slitaget eller kanalisera besökare för att minska påverkan på områdets naturvärden.

Skötselområde 4 i reservatsförslaget kommer enligt nuvarande planer att motta renat dagvatten från detaljplaneområdet. Detta har förtydligats i föreskrifter och skötselplan. Enheten bedömer att detta inte kommer att påverka naturvärdena i området negativt.

12. **Nacka vatten och avfall AB** anser att syftet med att skapa ett naturreservat är gott då det är av stor vikt att bevara de grönområden som finns i centrala Nacka samt att skydda dem från framtida exploateringar.

Nacka vatten och avfall vill dock påtala några brister i underlaget som rör allmänna va-anläggningar (yttrandet återges i sin helhet).

Dels saknas information om att det redan nu finns befintliga va-anläggningar i området som va-huvudmannen äger rätt att ha åtkomst till. Det måste även fortsättningsvis vara möjligt för va-huvudmannen att göra anslutningar till befintliga va-anordningar. Detta medför att förslaget undantag från föreskrifterna punkt D.2 inte uppfyller va-huvudmannens krav då anslutningar även kommer att behöva ske via borrhning. Nacka vatten och avfall yrkar därför på att det, genom ytterligare undantag till föreskrifterna, punkt A.3, säkerställs att detta är möjligt.

Dels sker i nuläget planering av angränsande områden där frågan om dagvattenhantering ska lösas med så kallade kompensationsåtgärder som bland annat innebär avledning av dagvatten till intilliggande områden.

Nacka vatten och avfall yrkar här att det tillkommer en punkt i föreskrifterna under undantag från föreskrifterna, D.7, som möjliggör avledning av dagvatten till reservatsområdet.

I övrigt har Nacka vatten och avfall inget att erinra i ärendet.

Enhetens kommentar. D-föreskrifterna har kompletterats med en ny föreskrift som gör det möjligt för va-huvudmannen att fortsättningsvis göra anslutningar till befintliga va-anordningar. Detta får ske genom borrhning. Åtgärderna ska stämmas av med reservatsförvaltare innan de genomförs.

D-föreskrifterna har också kompletterats med att en ny föreskrift som medger att *avledning av renat dagvatten från detaljplaneområdet Rysbergen får ske till våtmarken som ligger centralt i reservatet. Vattnet ska vara renat enligt kommunens anvisningar och våtmarken i sig har inte en reningsfunktion.*

I skötselplanen under rubriken *Byggnader och anläggningar* har texten kompletterats med att det inom reservatet finns befintliga va-anläggningar.

13. **Naturskyddsföreningen i Nacka** har tagit del av samrådshandlingarna och lämnar följande *huvudsakliga* synpunkter.

Naturskyddsföreningen anser att reservatsförslaget bör göras om och omfatta hela Ryssbergen på cirka 30,5 hektar. Ett naturreservat på 13,6 hektar är mycket litet och föreningen tvivlar på om det är stort nog för att uppfylla reservatets två syften. Även om hela området skyddas är det ett av de mindre reservaten i Nacka.

En motivering till reservatets avgränsning saknas, vilket föreningen anser är mycket märkligt. Skogsområdet väster om Marinstadsvägen, liksom en berghäll med höga naturvärden i öster ingår inte. Reservatet bör också gå hela vägen ner till vattnet och varför strandpromenaden inte ingår motiveras.

Föreningen framför att alla utredningar som gjorts i Ryssbergen säger att området har unikt höga naturvärden för att vara så litet och tätortsnära. Varför lyssnar inte kommunen på de slutsatser som framkommit i de inventeringar som gjorts och drar konsekvenserna av dem? Föreningen anser att det är fel att villkora ett reservat med en exploatering. När samtidigt stora arealer lämnas oskyddade är själva idén med ett reservat i grunden felaktig och motverkar reservatets syfte. Dessutom omfattar strandskyddsbestämmelserna redan en stor del av naturreservatet. Det föreslagna naturreservatet kan aldrig bli en kompensation för att en fjärdedel av Ryssbergen exploateras. Kommunen bör istället använda sitt planmonopol och göra hela Ryssbergen till naturreservat.

Föreningen anser att naturreservatets begränsade omfattning innebär stora negativa konsekvenser för den biologiska mångfalden. Ett kärnområde för biologisk mångfald kommer att minska samtidigt som den omgivande grönstrukturen drastiskt minskar, vilket leder till både minskad areal av livsmiljöer för en mängd olika arter samt minskade spridningsmöjligheter. Detta kommer därmed att motverka reservatets syfte. I ett av områdena som planeras exploateras har 31 naturvårdsintressanta arter hittats, varav 11 rödlistade. Dessa och andra arter kommer att minska eller försvinna helt vid genomförandet av en detaljplan. Ett naturreservat på endast 13,6 hektar riskerar att utarma den rika biologiska mångfald som finns i Ryssbergen idag. Ryssbergen behöver bibehålla hela sin nuvarande areal på 30,5 hektar för att säkra den biologiska mångfalden för framtida generationer. Samtliga utredningar som tagits fram i samband med exploateringsplanerna och reservatsbildningen drar slutsatsen att Ryssbergen bör bevaras i sin helhet. Om Ryssbergen även i framtiden ska kunna hysa den stora biologiska mångfald som finns där idag får inte skogen minska i omfattning, i synnerhet inte om man också beaktar annan pågående exploatering i centrala Nacka. En fråga som också bör belysas är hur ett ökat besöksstryck går att kombinera med att bevara områdets naturvärden.

Reservatets begränsade omfattning innebär stora negativa konsekvenser för rekreativvärden, friluftsliv och hälsa då reservatet främst ligger i en nordsluttning med flera uppstickande berghällar och branter. Det nuvarande förslaget innebär att

de mest lättillgängliga, plana och låglänta delarna exkluderas från naturreservatet och istället planeras exploateras. Detta leder till sämre tillgänglighet, försämrade upplevelsevärden och en rejäl försämring av reservatets rekreativvärden. Äldre och barn exkluderas från att kunna utnyttja det enda större naturområdet som blir kvar i centrala Nacka och det rimmar illa med kommunens mål att ingen medborgare ska ha längre än 300 meter till ett grönområde.

Ryssbergens förmåga att leverera ekosystemtjänster och behålla sin motståndskraft mot förändringar minskar markant med den begränsade omfattningen på naturreservatet. En naturlig kolsänka försvinner delvis och skogens naturliga förmåga till temperaturreglering och rening av luft och vatten minskar när delar av skogen försvinner. Ett naturligt infiltrationsområde som möjliggör ett effektivt och kostnadsfritt omhändertagande av dagvatten i Nacka stad exkluderas från reservatet. Naturreservatets begränsade omfattning i kombination med ett ökat antal invånare kommer att medföra ett ökat slitage på den naturmark som blir kvar. Detta kan göra att exempelvis mossor, lavar och svampar försvinner.

Naturskyddsföreningen har några synpunkter på de föreslagna föreskrifterna och skötselplanen. Syftet för naturreservatet bör kompletteras med att området ska behålla sin karaktär av orördhet och trolsk naturskog. Föreskrifterna bör också kompletteras med ett förbud mot bergsklättring för att skydda rostlummermossans växtplatser samt ett förbud mot tältning. Föreningen tycker att det är bra att det finns ett förbud mot att anlägga belysning och vill betona att åtgärderna i skötselplanen måste ske mycket varsamt och inte bli för omfattande så att områdets karaktär av naturskog ändras.

Slutligen framför föreningen att ett bevarande av hela Ryssbergen är viktigt för att uppnå en god livsmiljö för alla i närområdet, Sveriges och Nackas miljömål samt FN:s globala hållbarhetsmål. Föreningen undrar hur det är politiskt möjligt att bortse från alla utredningar som gjorts som visar på områdets höga naturvärden och MKBn som visar på exploaterings negativa påverkan på området.

Enhetens kommentar. För synpunkter på reservatets avgränsning och konsekvenserna av ett reservat på 13,6 hektar, se svar under rubriken "Återkommande synpunkter" ovan. C-föreskrifterna har kompletterats med ett förbud mot tältning samt mot att *anlägga permanenta eller tillfälliga klätterleder, klättra i berg med hjälp av linor eller liknande aktiviteter*. Skötselplanen har på några ställen kompletterats så att det tydligare framgår att åtgärderna ska ske varsamt. Upplevelsevärden av orördhet och trolskhet har lagts till under rubriken *Skäl för beslut* men kompletteras inte under *Syftet* då enheten bedömer att det är subjektiva värden som skulle kunna bli otydliga att ha med i reservatets syfte. Enheten delar bedömningen att pågående exploateringsprojekt i centrala Nacka kan komma att öka slitaget i det nya reservatet och har därför i föreskrifter och skötselplan möjliggjort för åtgärder med syfte att minska slitaget och kanalisera besökare.

14. **Nätverket Rädda Ryssbergen** består av boende i närområdet, Nacka miljövårdsråd och Naturskyddsföreningen i Nacka. Föreningen lämnar i *huvudsak* följande synpunkter.

Nätverket anser att reservatsförslaget bör göras om och omfatta hela Ryssbergen eller läggas ner. En motivering till reservatets avgränsning saknas vilket är mycket märkligt. Hela skogsområdet väster om Marinstadsvägen samt en berghäll med högt naturvärde längst i öster ingår inte och det bör motiveras varför dessa områden inte är med.

Föreskrifterna bör inkludera ett förbud mot bergsklättring för att skydda den ovanliga rostlummermossan.

Nätverket anser att det är fel att villkora naturreservatet med en exploatering. När samtidigt stora arealer lämnas oskyddade är själva idén med ett reservat i grunden felaktig och motverkar reservatets syfte. Dessutom omfattar strandskyddsbestämmelserna redan en stor del av naturreservatet. Kommunen bör istället använda sitt planmonopol och göra hela Ryssbergen till naturreservat.

Naturreservatets begränsade omfattning innebär stora negativa konsekvenser för den biologiska mångfalden. Ett kärnområde för biologisk mångfald kommer att minska samtidigt som den omgivande grönstrukturen drastiskt minskar, vilket leder till både minskad areal av livsmiljöer för en mängd olika arter samt minskade spridningsmöjligheter och detta kommer motverka reservatets syfte. I ett av områdena som planeras exploateras har 31 naturvårdsintressanta arter hittats, varav 11 rödlistade. Dessa och andra arter kommer att minska eller försvinna helt vid genomförandet av en detaljplan. Samtliga utredningar som tagits fram i samband med exploateringsplanerna och reservatsbildningen drar slutsatsen att Ryssbergen bör bevaras i sin helhet. Om Ryssbergen även i framtiden ska kunna hysa den stora biologiska mångfald som finns där idag så får inte skogen minska i omfattning.

Reservatets begränsade omfattning innebär också stora negativa konsekvenser för rekreationsvärden, friluftsliv och hälsa då reservatet främst ligger i en nordsluttning med flera uppstickande berghällar och branter. Det nuvarande förslaget innebär att de mest lättillgängliga, plana och låglänta delarna exkluderas från naturreservatet och istället planeras exploateras. Detta leder till sämre tillgänglighet, försämrade upplevelsevärden och en rejäl försämring av reservatets rekreationsvärden. Äldre och barn exkluderas från att kunna utnyttja det enda större naturområdet som blir kvar i centrala Nacka och det är allvarligt och odemokratiskt samt rimmar illa med kommunens mål att ingen medborgare ska ha längre än 300 meter till ett grönområde.

Ryssbergens förmåga att leverera ekosystemtjänster och be behålla sin motståndskraft mot förändringar minskar markant med den begränsade omfattningen på naturreservatet. En naturlig kolsänka försvinner delvis och skogens naturliga förmåga till temperaturreglering och rening av luft och vatten minskar när

delar av skogen försvinner. Ett naturligt infiltrationsområde som möjliggör ett effektivt och kostnadsfritt omhändertagande av dagvatten i Nacka stad exkluderas från reservatet. Naturresevatets begränsade omfattning i kombination med ett ökat antal invånare kommer att medföra ett ökat slitage på den naturmark som blir kvar.

Till sist framför nätverket att ett bevarande av hela Ryssbergen är viktigt för att uppnå en god livsmiljö för alla i närområdet, Sveriges och Nackas miljömål samt FN:s globala hållbarhetsmål. Nätverket undrar hur det är politiskt möjligt att bortse från alla utredningar som gjorts och uppmanar ansvariga i Nacka kommun att ta sitt ansvar naturen och för människors livsmiljö i Nacka genom att göra hela Ryssbergen till naturresevat.

Enhetens kommentar. Se yttrande nr 13.

15. **Region Stockholm** har genom tillväxt- och regionplanenämnden på remiss från Nacka kommun beretts möjlighet att yttra sig över förslag till bildande av Ryssbergens naturresevat. Yttrandet utgår från ett samlat regionalt utvecklingsperspektiv utifrån Region Stockholms ansvar för regional fysisk planering och regional utveckling (yttrandet återges i sin helhet).

Synpunkter

I den regionala utvecklingsplanen för Stockholmsregionen 2050 (RUF 2050) är området utpekade som centrala regionkärna. Då ingen del av området utgör grön kil, grönt svagt samband eller stora samlade rekreations-, natur- och kulturvärden så saknar bildandet av naturresevatet direkt stöd i plankartan. Region Stockholm ser dock att även om den centrala kärnan ska utvecklas med en tät, mångsidig och funktionsblandad stads- och bebyggelsemiljö så är det område som avses skyddas som naturresevat inte särskilt tillgängligt ur service- och kollektivtrafiksynpunkt.

Region Stockholm anser vidare att när Stockholmsregionen byggs ut och förtätas är det viktigt att grönstrukturens värden och funktioner stärks och utvecklas, för att behålla och stärka regionens attraktivitet, goda livsmiljö och miljö kvalitet. Då området har höga naturvärden, stor biologisk mångfald och är en viktig kulturell ekosystemtjänst ser Region Stockholm positivt på att området skyddas.

Region Stockholm vill framhålla att det är av stor vikt för den centrala kärnans attraktivitet att området tillgängliggörs för regionens invånare. Av beslutskartan att utläsa är det tänkta resevatets område relativt avskärmat och Region Stockholm saknar en beskrivning av hur entréer placeras för att öka tillgängligheten och möjligheten för besökare att nå resevatet både med kollektiva färdmedel och på egen hand.

Enhetens kommentar. Entréerna till reservatet anges i kartan *Anordningar för friluftsliv*, reservatet planeras att ansluta till exploateringsplanerna i Ryssbergen, söder om reservatet. Om exploateringsplanerna för Ryssbergen genomförs planeras det för kollektivtrafik till området. Tillgängligheten till kollektiva färdmedel redovisas inte i reservatsdokumenten utan informationen kommer att finnas på kommunens hemsida när reservatet är bildat. Där kan informationen hållas aktuell och uppdateras kontinuerlig allt eftersom Sicklaön förtätas och byggs ut.

16. **Sjöfartsverket** har lämnat synpunkter (återges i sin helhet) och skriver att det planerade naturreservatet ligger vid farled 5415, som går från den riksintresseklassade farleden 540. Farleden trafikeras bland annat av bogserbåtar vilka har sin hemmahamn i Svindersviken samt fritidsbåtar med sjötrafik till närliggande småbåtshamnar, båtklubbar och båtmalinor.

För att sjösäkerheten inte ska äventyras är det viktigt att Sjöfartsverket medges undantag i rätten att använda vatten- och landområden för eventuella nyetableringar av sjösäkerhetsanordningar (farledsutmärkning), exempelvis bojar och prickar och i detta ärende i synnerhet fasta sjösäkerhetsanordningar såsom tavlor och ensmärken.

Därtill att underhåll kan göras på sjösäkerhetsanordningar (farledsutmärkning) och objekt utpekade som riksintresse för sjöfarten (DGPS-referensstationer, VHF-stationer och AIS basstationer) samt andra objekt väsentliga för sjöfarten (Navtex-stationer och MF-stationer). Det vill säga, sjösäkerhetshöjande åtgärder påkallat av säkerhetsskäl i befintliga farleder och vattenområden ska omfattas av ett undantag.

Enhetens kommentar. D-föreskrifterna kompletteras med ett undantag för nyetableringar och underhåll av sjösäkerhetsanordningar samt underhåll av objekt utpekade som riksintresse för sjöfarten eller andra objekt väsentliga för sjöfarten. Naturreservatet omfattar endast landområde.

17. **Skanova** har inget att erinra.

18. **Skogsstyrelsen** har tagit del av samrådshandlingarna och har följande synpunkter (återges i sin helhet).

Skogsstyrelsen har god insyn i området och har inga synpunkter på reservatsbildningen i sig men däremot synpunkter på avgränsningen. Reservatet bör sträcka sig ända fram till motorvägen i söder då nyckelbiotopen till stor del även omfattar denna del med mycket gammal hållmarkstallskog. En stor del av hållmarken utanför biotopen brann 2018 och gav området rikligt med död ved.

Det finns mycket höga dokumenterade naturvärden även utanför det föreslagna reservatsområdet samt kulturvärden kopplade till försvaret av Stockholm under kriget med befästningsrester. Området har även stora sociala värden då välanvända stigar genomkorsar hela Ryssbergenområdet samt att pedagogiska värden går

förlorade om det brända området bebyggs och förlorar kontakten med den naturskog som blir kvar som naturreservat om det aktuella förslaget antas.

Enhetens kommentar. Enheten noterar Skogsstyrelsens synpunkter på reservatets avgränsning och delar bedömning om att det finns mycket höga naturvärden, kulturvärden samt sociala och pedagogiska värden även utanför det föreslagna reservatsområdet. För ytterligare kommentarer kring reservatets avgränsning, se under rubriken ”Återkommande synpunkter” ovan.

19. **Skuruparkens vänner** lämnar samma yttrande som Forum Finntorps Trafik och Miljögrupp samt som yttrande nr 23.

Enhetens kommentar. Se under rubriken ”Återkommande synpunkter” ovan.

20. **Sveriges geologiska undersökning (SGU)** avstår från att yttra sig.
21. **Södertörns brandförsvärsförbund** har inget att erinra.
22. **Trafikverket** har inget att erinra mot att ärendet prövas positivt.

Inkomna synpunkter från privatpersoner

23. **36 privatpersoner** har lämnat identiska yttranden med följande synpunkter (återges i sin helhet).

Planen för reservatsbildningen bör avbrytas, göras om och omfatta hela Ryssbergen!

De föreslagna föreskrifterna och skötselplanen är väl genomarbetade ur natur -och miljösynpunkt. Det stora problemet är att enbart 44 % av Ryssbergen skyddas med nuvarande reservatsförslag. Syftet med att bilda ett naturreservat är fel när det är så uppenbart att markägarna och de styrande kommunpolitikerna använder bildandet av naturreservatet för att legitimera en exploatering av 24 % av Ryssbergen.

Naturreservatets ringa omfattning botar den biologiska mångfalden

I exploateringsområdet har naturvärdesobjekt med både högt eller högsta naturvärde konstaterats och 31 naturvårdsintressanta arter har observerats där, varav 11 rödlistade. Dessa arter samt många fler kommer att minska eller försvinna helt vid genomförande av detaljplanen. Ett naturreservat på endast 13,6 hektar riskerar att utarma den rika biologiska mångfald som finns i Ryssbergen idag. Samtliga studier och utredningar som gjorts i samband med exploateringsplanerna och den pågående naturreservatsutredningen har dragit slutsatsen att Ryssbergen bör bevaras i sin helhet.

Reservatets ringa omfattning försämrar friluftsliv, hälsa och rekreationsvärde

Naturreservatet, med en areal på 13,6 hektar, ligger främst i en norrsluttning ner mot vattnet och med flera uppstickande berghällar med branter. Det nuvarande

reservatsförslaget innebär att de mest lättillgängliga, plana och låglänta delarna av Ryssbergen exkluderas från naturreservatet, vilket leder till sämre tillgänglighet, försämrade upplevelsevärden och en rejäl försämring av reservatets av rekreativsvärde.

Ryssbergens förmåga att leverera ekosystemtjänster och behålla sin motståndskraft mot förändringar minskar markant med den ringa omfattningen på naturreservatet

Naturreservatets ringa omfattning i kombination med exploateringsplanerna innebär att flera viktiga ekosystemtjänster kommer att försämrast. Skogens naturliga förmåga till temperaturreglering och rening av luft och vatten minskar då delar av skogsmarken försvinner. Det är speciellt allvarligt att ett naturligt infiltrationsområde exkluderas från naturreservatet som möjliggör ett effektivt och kostnadsfritt omhändertagande av dagvatten i Nacka stad.

Bevara hela Ryssbergen!

Bevarandet av hela Ryssbergen är viktigt för att uppnå en god livsmiljö för alla i närområdet, Sveriges och Nackas miljömål samt FN:s globala hållbarhetsmål. I Nackas miljömål "Ett rikt växt och djurliv" är det strategiska målet att värna ett varierat landskap med hög grad av biologisk mångfald, ekosystemtjänster och rekreativa kvaliteter det vill säga precis de kvaliteter som finns i Ryssbergen. Globalt, regionalt och lokalt pågår en omställning där vi människor börjar förstå att vi behöver värna biologisk mångfald och ekosystemtjänster för vår egen och alla andras överlevnads skull.

Enhetens kommentar. Se under rubriken "Återkommande synpunkter" ovan.

24. **47 privatpersoner** har lämnat identiska yttranden med följande synpunkter (återges i sin helhet).

Planen för reservatsbildningen bör avbrytas, göras om och omfatta hela Ryssbergen! Syftet med att bilda ett naturreservat är fel när markägarna och de styrande kommunpolitikerna gör 44 % till ett naturreservat för att legitimera en exploatering av 24 % av Ryssbergen.

Naturreservatets ringa omfattning hotar den biologiska mångfalden. Ett naturreservat på endast 13,6 hektar riskerar att utarma den rika biologiska mångfald som finns i Ryssbergen idag. Samtliga inventeringar och utredningar som gjorts i samband med exploateringsplanerna och den pågående naturreservatsutredningen drar slutsatsen att Ryssbergen bör bevaras i sin helhet.

Reservatets ringa omfattning försämrar friluftsliv, hälsa och rekreativsvärde. De mest lättillgängliga delarna av Ryssbergen ingår inte i reservatsförslaget, vilket leder till en rejäl försämring av reservatets rekreativsvärde och upplevelsevärde.

Ryssbergens höga förmåga att leverera ekosystemtjänster och behålla sin motståndskraft mot förändringar minskar markant med den ringa omfattningen på naturreservatet. Skogens naturliga förmåga till temperaturreglering och rening av luft och vatten minskar då delar av skogsmarken försvinner.

Bevara hela Ryssbergen!

Globalt, regionalt och lokalt pågår en omställning där vi människor börjar förstå att vi behöver värna biologisk mångfald och ekosystemtjänster för allt levandes överlevnads skull.

Enhetens kommentar. Se under rubriken ”Återkommande synpunkter” ovan.

25. En **privatperson** stödjer ett skyddande av naturområdet men anser att det är fel att förstöra en så stor del av skogen i och med att det föreslås en exploatering vid motorvägen. Vidare anser personen att skogen behöver städas från skräp och dumpningar. Gångvägen genom skogen mellan Kvarnholmen och motorvägen används mycket men anses inte säker nattetid eller på vintern och det borde sättas upp ordentlig belysning. Personen undrar varför naturområdet väster om Marinstadsvägen inte är med i reservatsförslaget och om det signalerar att den ytan kommer att bebyggas i framtiden. Den borde inkluderas i reservatet.

Vidare anser personen att området borde bullerskyddas från Värmdöleden och att man borde försöka göra skogen till en tyst zon. Detta skulle minska ljudföroreningarna runt hela Svindersviken, även på Kvarnholmen och därmed förbättra förutsättningarna för rekreation.

Med tanke på närheten till Svindersviken vill personen att mer fokus läggs på strandzonen. Svindersviken behöver restaureras från föroreningar och personen skulle vilja se ett helhetsgrepp för hela vatten- och naturområdet runt viken.

Enhetens kommentar. För svar på synpunkter på reservatets avgränsning, se under rubriken ”Återkommande synpunkter” ovan. Skräp som idag finns i skogen kommer att städas inom ramen för reservatsförvaltningen. Belysning kommer inte vara tillåten med hänsyn till de skyddade arter som finns i området och inget bullerskydd är planerat inom reservatet. Enheten noterar synpunkterna på att ett helhetsgrepp behöver tas på hela området kring Svinderviken, detta ingår inte i reservatsbildningsprocessen.

26. Två **privatpersoner** anser att Ryssbergen ska bevaras i sin helhet och att det inte ska bebyggas. De är positiva till att Ryssbergen blir naturreservat (synpunkterna har återgetts i sin helhet).

Enhetens kommentar. Se under rubriken ”Återkommande synpunkter” ovan.

27. Två **privatpersoner** lämnar följande synpunkter som berör detaljplaneläggningen i Ryssbergen (återges i sin helhet).

Angående trafikintensiteten på Birkavägen från den planerade nybyggnationen norr om motorvägen vid Ryssbergen.

Vi är några av de boende i den lilla bostadsföreningen Sicklaby 65-66 upa., och vi bor i Villa Birka (som för övrigt gett namn till området) sedan 40 år. Vi känner en stor oro inför den trafikökning som kan komma att ske då nybyggnaden sker i Ryssbergens urskogsområde. Bortsett från det sorgliga att behöva ge sig på rödklassad natur, så indikerar planerna på en möjlig trafikökning av 10-20 gånger den nuvarande trafiken efter byggets färdigställande. Även om vårt område inte är detaljplanerat, så är det en omöjlig trafikmängd, i synnerhet som många skolbarn av olika åldrar passerar över Birkavägen under dagtid. Vi bara väntar på att en svår trafikolycka kommer att ske i hörnet Järneksvägen/Birkavägen även vid dagens trafik-intensitet. Vi hoppas att planerarna kan finna att vägen österut från området bör göras attraktiv. Redan nu är det en hel del smitkörande på Birkavägen upp till Tallidsområdet och Finntorp. Det lär ju inte minska sedan.

Enhetens kommentar. Trafiksituationen med den trafikökning som sker när detaljplaneområdet för Ryssbergen byggs hanteras i planprocessen.

28. En **privatperson** lämnar i *huvudsak* följande synpunkter. Personen anser att Ryssbergen är ett stadsnära unikt kärnområde för biologisk mångfald med mycket höga naturvärden och en exploatering av området skulle innebära stora negativa konsekvenser för biologisk mångfald och för de ekologiska spridningssambanden på västra Sicklaön. Ryssbergen bör skyddas som naturreservat. Ett skydd bidrar till att uppfylla miljö kvalitetsmålen ”Ett rikt växt- och djurliv” och ”Levande skogar” samt mål nr 15 i Agenda 2030.

Personen anser att den planerade exploatering gräver sig för djupt in i den värdefulla naturen. Dagens buller från väg 222 borde vara ett mindre problem än det som exploateringen kommer att orsaka med en högljudd byggrop i 10 år och därefter en aktiv och trafikerad miljö.

Personen tillhör en grupp vars boendemiljö påtagligt försämrats på grund av framdragningen av den nya tunnelbanan. Sprängningar och borrhningar har tårt på inomhusmiljön. Personen uppmanar nu kommunen att inte skära i Ryssbergens med dess kritiska ekologiska, sociala och estetiska värden som alla gynnar utvecklingen mot visionen om en grön hållbar stad och anser att det heller inte behövs när 36 000 m² mark frigörs från privatpersoner i Birka. Istället föreslås fler verksamhetsbyggnader som löper längs ett längre stycke längs Värmdöleden som då också blir ett skydd för ett större kritiskt naturområde. Boende, skolor med mera kan koncentreras till Birka kan och på så sätt kan biologisk mångfald i Ryssbergen bevaras.

Enhetens kommentar. För synpunkter på reservatets avgränsning, se under rubriken ”Återkommande synpunkter” ovan. Synpunkter angående exploateringen hanteras i detaljplaneprocessen för Ryssbergen.

29. En **privatperson** skriver under på förslaget till att behålla Ryssbergen i befintligt skick. Vi behöver inte fler bostäder där. Vi vet att det finns unika mossor och andra flora som har överlevt hundratals år (synpunkterna har återgetts i sin helhet).

Enhetens kommentar. Se under rubriken ”Återkommande synpunkter” ovan.

30. En **privatperson** skriver under på att bevara hela Ryssbergen (synpunkterna har återgetts i sin helhet).

Enhetens kommentar. Se under rubriken ”Återkommande synpunkter” ovan.

31. En **privatperson** anser att Ryssbergen ska bevaras i sin helhet. Ta vara på den biologiska mångfalden som skogen erbjuder. En tätortsnära urskog med möjlighet till rekreation är väl gott för oss Nackaborna (synpunkterna har återgetts i sin helhet).

Enhetens kommentar. Se under rubriken ”Återkommande synpunkter” ovan.

32. En **privatperson** protesterar mot exploateringen av Ryssbergen (synpunkten har återgetts i sin helhet).

Enhetens kommentar. Se under rubriken ”Återkommande synpunkter” ovan.

33. En **privatperson** anser att hela Ryssbergen ska bevaras. Globalt, regionalt och lokalt pågår en omställning där vi människor börjar förstå att vi behöver värna biologisk mångfald och ekosystemtjänster för allt levandes överlevnads skull (synpunkterna har återgetts i sin helhet).

Enhetens kommentar. Se under rubriken ”Återkommande synpunkter” ovan.

34. En **privatperson** har tagit del av kommunens planer på att bilda reservat i Ryssbergen som omfattar endast 44% av urskogens yta. Personen yrkar på att kommunen avbryter reservatsbildningen och gör om förslaget så att det omfattar 100 % av Ryssbergen från Svindersviks gård till Vikdalen och från Svindersviken till Finntorp. Det är enda lösningen som bidrar till att lösa pågående klimatkatastrofen, bevara biologisk mångfald och bevara ett uppskattat rekreativt område på Västra Sicklaön där kommunen skapar en mycket tät, hårt trafikerad stad (synpunkterna har återgetts i sin helhet).

Enhetens kommentar. Se under rubriken ”Återkommande synpunkter” ovan.

35. En **privatperson** protesterar mot att inte hela Ryssbergen tas med i förslaget till naturreservat. Trafiktunneln till Kvarnholmen och Värmdöledens nya påfart i

riktning mot Stockholm har redan förstört tillgängligheten till naturen för Nackaborna. Låt det inte bli sämre genom att bebygga delar av Ryssbergen. Planen för reservatsbildningen bör avbrytas, göras om och omfatta hela Ryssbergen (synpunkterna har återgetts i sin helhet).

Enhetens kommentar. Se under rubriken ”Återkommande synpunkter” ovan.

36. En **privatperson** anser att ett naturreservat på 13,6 hektar kommer att utarma den biologiska mångfalden. Samtliga studier och utredningar som gjorts beträffande exploateringsplanerna säger att Ryssbergen bör bevaras i sin helhet. Svenska politiker och beslutsfattare ska vara föredömen när det gäller att bevara mångfalden som alla vet idag är en förutsättning för vår överlevnad (synpunkterna har återgetts i sin helhet).

Enhetens kommentar. Se under rubriken ”Återkommande synpunkter” ovan.

37. En **privatperson** anser att planen för reservatsbildningen bör göras om och omfatta hela Ryssbergen. Det som gör Nacka till en attraktiv kommun är den fina naturen. Ryssbergen med dess biologiska mångfald är viktig att behålla, för dess ekosystemtjänster, förmåga till temperaturreglering samt rening av luft och vatten. Det är också ett viktigt rekreatjonsområde (synpunkterna har återgetts i sin helhet).

Enhetens kommentar. Se under rubriken ”Återkommande synpunkter” ovan.

38. En **privatperson** anser att den exploatering som just nu sker i vårt samhälle trots den klimatkris vi står inför kräver att skogen skyddas. Ryssbergen bör därför i sin helhet klassas som naturreservat (synpunkterna har återgetts i sin helhet).

Enhetens kommentar. Se under rubriken ”Återkommande synpunkter” ovan.

39. En **privatperson** anser att Ryssbergen har sådana kvaliteter att det i sin helhet bör bevaras och göras till naturreservat (synpunkten har återgetts i sin helhet).

Enhetens kommentar. Se under rubriken ”Återkommande synpunkter” ovan.

40. En **privatperson** anser att hela Ryssbergen ska bevaras. Globalt, regionalt och lokalt pågår en omställning där vi människor börjar förstå att vi behöver värna biologisk mångfald och ekosystemtjänster för allt levandes överlevnads skull (synpunkterna har återgetts i sin helhet).

Enhetens kommentar. Se under rubriken ”Återkommande synpunkter” ovan.

41. En **privatperson** anser att det inte ska byggas i Ryssbergen. Det är inte en hållbar lösning att bygga där, varken för människor eller djur. Pengar är inte allt, tänk på framtiden. Ni har alla argument och all kunskap mot och för att bygga där. Tänk igenom, allt är inte ekonomi. Redan nu byggs Kvarnholmen sönder till tät stadsdel med alldeles för små naturplättar för människor och djur (synpunkterna har återgetts i sin helhet).

Enhetens kommentar. Se under rubriken ”Återkommande synpunkter” ovan.

42. En **privatperson** anser att hela Ryssbergen ska bli naturreservat (synpunkten har återgetts i sin helhet).

Enhetens kommentar. Se under rubriken ”Återkommande synpunkter” ovan.

43. En **privatperson** lämnar samma yttrande som nr 23 samt anser att Ryssbergen inte ska bebyggas och att hela området istället ska bli naturreservat.

Nacka kommun riskerar att göra ett enormt misstag och förstöra ett oersättligt område som dessutom har stor betydelse för de tusentals kommuninvånare som har Ryssbergen som vårt närmaste grönområde. Bygget framstår mer och mer som ogenomtänkt från kommunens sida, både vad gäller planerade kommunikationer till och från området samt vad gäller miljömässiga konsekvenser. Det är helt orimligt att smälla upp en bilhall, McDonalds och sextonvåningshus mitt i en biologiskt unik, stadsnära, 400 år gammal urskog. Kommunala beslutsfattare måste kunna tänka om och backa på ett mindre genomtänkt beslut, precis som alla vi andra behöver göra ibland.

Det är ett geografiskt litet, men viktigt, område. Förslaget att göra Ryssbergen delvis till naturreservat ser jag enbart som ett spel för gallerierna. Att bygga i Ryssbergen skulle påverka ekologin i området på ett irreparabelt sätt. De miljömässiga konsekvenserna blir alltför stora, vilket till exempel Naturskyddsföreningen har visat på i flera artiklar och insändare i Nacka-Värmdöposten. Jag har heller inte hört några som helst övertygande argument från kommunens sida om varför den planerade bebyggelsen måste placeras just i Ryssbergen.

Det unika med Nacka är just tillgången till grönområden och det stadsnära läget. Men när kommunen nu förtätar till varje pris och till den grad att man vill förstöra en 400 år gammal urskog som aldrig kan ersättas, då har det passerat långt över någon form av fartblind smärtgräns. Det räcker nu. En annan tänkbar konsekvens på sikt är att skattebasen helt enkelt flyttar när Nacka förlorar sin karaktär. Jag känner personligen flera familjer som valt att lämna Nacka för att det börjar bli för mycket betong.

Enhetens kommentar. Se under rubriken ”Återkommande synpunkter” ovan.

44. En **privatperson** lämnar samma yttrande som nr 23 samt stödjer att det skulle bli ett utsiktstorn på Hjässan. I övrigt anser personen att det nuvarande reservatsförslaget är villkorat med exploatering. Om man bildar ett naturreservat enbart i syfte att möjliggöra och legitimera ett exploateringsområde på ca en fjärdedel av Ryssbergen samt dessutom lämna stora arealer oskyddade, vilket kan innebära framtida exploateringar, så är själva idén med naturreservatet i grunden

felaktigt och motverkar syftet med reservatet det vill säga att värna områdets biologiska mångfald. Dessutom omfattar strandskyddsbestämmelserna redan en stor del av naturreservatet. Det föreslagna naturreservatet, på 13,6 hektar, kan aldrig bli en kompensation för att minst en fjärdedel av Ryssbergen exploateras.

Om målet med att bebygga i Ryssbergen är att de kvarvarande delarna av skogen ska bli tysta, då tror jag att det behövs göras mer. Min uppfattning är att det i Ryssbergen blivit mer buller sen branden och att ganska mycket också kommer från typ från där väg 222 korsar Marinstadsvägen. Kommer det att byggas något bullerplank där? För annars är jag rädd för att stora delar av reservatet kommer att vara fortsatt bullerutsatt.

Ansvariga i Nacka kommun, ta ert ansvar för naturen och för människors livsmiljö i Nacka och gör hela Ryssbergen till naturreservat! Jag flyttade ifrån Järila sjö i höstas. Skulle hela Ryssbergen få bli ett naturreservat, då finns det anledning att flytta tillbaka, annars inte.

Enhetens kommentar. Se under rubriken ”Återkommande synpunkter” ovan. Inget bullerplank planeras inom reservatet.

45. En **privatperson** lämnar följande *huvudsakliga* synpunkter. Personen anser att planen för reservatsbildning ska avbrytas och en ny plan där hela Ryssbergen blir naturreservat ska tas fram. Vidare anser personen att det är felaktigt när Nacka kommun framställer det som att det endast ska byggas lite i kanten i syfte att bullerskydda skogen och göra naturreservat. 25 % av Ryssbergen kommer att skövlas och en stadsnära skog behöver inte bullerskyddas.

Ryssbergen är i det närmaste ovärderlig när det gäller biologisk mångfald och ekosystemtjänster och behöver sin areal för att överleva. Hur är det ens möjligt att i en kommun i Sverige 2021 skövla en fjärdedel av en naturskog som är livsviktig för kommuninvånarnas miljö och hälsa, för att istället prioritera en placering av McDonalds, Circle K och dyra bostäder där?

Varför väljer ansvariga i Nacka kommun att bortse från samtliga naturvärdesinventeringar som visar på högsta och höga naturvärden? Delar av Ryssbergen klassas som nyckelbiotop. Flera arter samt kommer att minska eller försvinna helt med ett naturreservat på endast 13,6 hektar. Den rika biologiska mångfald som idag finns i Ryssbergen är hotad.

Personen ställer sig frågande till varför mark som i och med Värmdöleden blir isolerat från övriga staden tas i anspråk när man i kommunen talar om att bygga en sammanhållen stad samt när byggtakten har också halverats i projektet Nacka bygger stad.

Slutligen anser personen att planen för reservatsbildning är djupt odemokratisk och saknar förankring i forskning om hoten mot biologisk mångfald. Ryssbergens mer tillgängliga delar undantas från reservatet och hindrar delar av allmänheten från att uppleva skogens andliga och rekreativa värden. Ryssbergen är en unik stadsnära naturskog, en skatt med biologisk mångfald och ekosystemtjänster. Låt det bli en plats för lärande om natur och miljö och en ovärderlig oas för alla invånare i Nacka, Stockholm och världen.

Enhetens kommentar. Se under rubriken ”Återkommande synpunkter” ovan. Synpunkter angående stadsplaneringen hanteras i detaljplaneprocessen för Ryssbergen.

46. En **privatperson** lämnar samma yttrande som nr 23. Personen påpekar också att Sverige inte har mycket gammal skog kvar. Dagens Nyheter avslöjade i en artikelserie hur illa det står till med skogsbruket i Sverige. Egentligen kunde man ju tänka sig, att Sverige är ett land med gått om skog. Så är dock inte fallet. Det mesta som nuförtiden kallas för skog är snabbväxande monokulturer som totalavverkas så snabbt som det bara går. I själva verket är statliga Sveaskog ett gigantiskt utrotningsmaskineri. Än har denna kortsiktiga vinstmaximering inte lyckats att förstöra allt, dock finns det inte mycket levande skog kvar och den gamla skogen som finns, måste bevaras.

Enhetens kommentar. Se under rubriken ”Återkommande synpunkter” ovan.

47. En **privatperson** lämnar samma yttrande som Nätverket Rädda Ryssbergen (nr 14).

Enhetens kommentar. Se kommentar till yttrande nr 13.

48. En **privatperson** lämnar i *huvudsak* samma yttrande som nr 23 och anser att det är ett slöseri med skattebetalarnas pengar att för så få bostäder behöva bygga så mycket infrastruktur.

Enhetens kommentar. Se under rubriken ”Återkommande synpunkter” ovan. För synpunkter på exploateringen hänvisas till planprocessen.

49. En **privatperson** säger nej tack till reservatsförslaget i Ryssbergen i dess nuvarande utformning (yttrandet återges i sin helhet). Vad blir meningen blir med ett naturreservat när man först ser till att undanta den mest framkomliga delen och bebygga den. Hur kommer det bli att promenera i Ryssbergen vintertid eller efter häftiga regn sommartid? I svårtillgängliga berghällar med branter och ökat buller? Det gör att tillgängligheten försämras, upplevelsen av orörd natur försvinner och rekreativsvärdet minskas.

Hur litet kan ett naturreservat bli? Varför undantas delen från Marinstadsvägen och västerut? Den biologiska mångfalden som idag finns i Ryssbergen går förlorad när området minskas. Se istället till att bevara hela Ryssbergen med de låglänta delarna och sätt upp bullerskydd mot Värmdöleden.

Hur påverkas vår hälsa, temperaturreglering, rening av luft och vatten? Det är frågor som diskuteras allt mer i tider av pandemier och ökade klimatförändringar. Varför inte kostnadsfritt ta hand om regnvatten? Varför inte ta vara på de gratis tjänster som naturen ger oss?

Vad betyder miljömål och hållbarhetsmål? De handlar om vår livsmiljö och vår överlevnad. Globalt, regionalt och lokalt pågår en omställning där vi människor börjar förstå att vi måste värna biologisk mångfald och de tjänster som vi får av naturen.

Planen för reservatsbildningen bör pausas, göras om och omfatta hela Ryssbergen! Ta beslutet att bevara Ryssbergen i sin helhet.

Enhetens kommentar. Se under rubriken ”Återkommande synpunkter” ovan.

50. En **privatperson** lämnar följande *huvudsakliga* synpunkter.

Planen för reservatsbildning bör avbrytas, göras om och omfatta hela Ryssbergen. Med nuvarande reservatsförslag skyddas endast 44 % av Ryssbergen och syftet med att bilda ett naturreservat är fel när det är uppenbart att kommunpolitikerna använder naturreservatet för att legitimera en exploatering av 24 % av Ryssbergen. Det föreslagna reservatet på 13,6 hektar kan aldrig bli en kompensation för att en fjärdedel av Ryssbergen exploateras. Kommunen bör använda sitt planmonopol för att inte tillåta någon bebyggelse i Ryssbergen, alternativt göra hela Ryssbergen till naturreservat.

I ett av områdena som planeras exploateras har 31 naturvårdsintressanta arter hittats, varav 11 rödlistade. Dessa arter samt många fler kommer att minska eller försvinna helt vid genomförande av detaljplanen. Ett naturreservat på endast 13,6 hektar riskerar att utarma den rika biologiska mångfald som finns i Ryssbergen idag. Samtliga utredningar som gjorts har dragit slutsatsen att Ryssbergen bör bevaras i sin helhet. Om Ryssbergen även i framtiden ska kunna hysa den stora biologiska mångfald som finns där idag får inte skogen minska i omfattning. I synnerhet om man också tar i beaktande den pågående och kommande exploateringen av centrala Nacka som innebär ytterligare förluster av biologiskt värdefulla skogsområden. Föreskrifterna bör även inkludera ett förbud mot bergsklättring för att skydda den ovanliga rostlumtermossan.

Personen anser att det nuvarande reservatsförslaget innebär att de mest lättillgängliga, plana och låglänta delarna av Ryssbergen exkluderas från naturreservatet, vilket leder till sämre tillgänglighet, försämrade upplevelsevärden och en rejäl försämring av reservatets rekreativvärde. Den delen som lämpar sig

bäst lek och promenader planeras för exploatering. Slitaget på naturen kommer att öka i och med att antalet invånare i Nacka stad ökar samt att naturområdet minskar.

Exploateringsplanerna innebär också att områdets förmåga att leverera ekosystemtjänster och behålla sin motståndskraft mot förändringar minskar markant. En naturlig kolsänka försvinner och skogens förmåga till temperaturreglering och rening av luft och vatten minskar. Ett naturligt infiltrationsområde som möjliggör ett effektivt och kostnadsfritt omhändertagande av dagvatten i Nacka stad försvinner.

Bevarandet av hela Ryssbergen är viktigt för att uppnå en god livsmiljö för alla i närområdet, Sveriges och Nackas miljömål samt FN:s globala hållbarhetsmål. Hur är det ens politiskt möjligt att år 2021 bortse från alla utredningar som visar på Ryssbergens höga naturvärden och förmåga att leverera ekosystemtjänster samt miljökonsekvensbeskrivningen som visar på exploateringens negativa påverkan på Ryssbergen.

Enhetens kommentar. C-föreskrifterna har kompletterats med ett förbud mot att *anlägga permanenta eller tillfälliga klätterleder, klättra i berg med hjälp av linor eller liknande aktiviteter*. För övriga synpunkter, se under rubriken ”Återkommande synpunkter” ovan.

51. En **privatperson** lämnar samma yttrande som nr 23 samt framför följande synpunkter.

Jag bor sedan tio år tillbaka i Finntorp i Nacka. Det var ett aktivt val att bo nära både natur, stad och en modig plats där många olika typer av människor kan skapa sin framtid. Ryssbergen är en av mina naturliga platser och jag har besökt den flera gånger i veckan de senaste åren. Oftast tillsammans med min hund men även med vänner och kollegor från hela Stockholmsregionen.

När jag läser på om de värden som skogen tillför inte bara mig som bor nära, utan hela Stockholmsregionen, blir jag förfärad över de planer som görs. Att bygga över 600 lägenheter i en så pass unik urskog, känns som en gammaldags och bakåtsträvande politik. 600 dyra lägenheter mitt i tid då allt fler kommuner, regioner, organisationer, företag och till och med EU1 erkänner och utlyser att vi lever i ett ekologiskt nödläge, känns för mig omöjligt att förstå.

Att dessutom lägga företag och ytterligare bygga in oss i ett ohållbart bilberoende känns kontraproduktivt. Framför allt när allt fler kommuner erkänner att den omställning vi alla måste bidra med kräver en kraftansträngning utan motstycke. Bland annat med koldioxidminskningar om 10 – 15% per år(!). Kan vi inte tillsammans använda den kraft och politiska vilja att vandalisera ett unikt

naturområde och istället erkänna det som en fantastisk möjlighet att bygga det naturbana Nacka som det tidigare beslutat om?

Enhetens kommentar. Se under rubriken ”Återkommande synpunkter” ovan. För synpunkter på exploateringen hänvisas till planprocessen för Ryssbergen.

52. Två **privatpersoner** har lämnat följande *huvudsakliga* synpunkter.

Hela Ryssbergen måste bevaras och bli naturreservat. Det är ofattbart att kommunen kan driva en plan som ger så stora negativa konsekvenser. Den viktigaste och inte alltför branta delen av Ryssbergen skövlas för byggnation. Personerna anser att det är avsevärt mycket bättre att bygga en bullermur än att bullerskydda skogen genom byggnation.

Personerna anser vidare att kommunen genom sitt planmonopol kan säga nej till byggnation i Ryssbergen och på så sätt bevara området. En överdriven snabb och intensiv utbyggnad av bostäder och andra byggnader till priset av omfattande naturförstöring är inte nödvändig. Många medborgare som kommer att bo söder om motorvägen med Ryssbergen som enda större skogsområde. Det vore fruktansvärt om området skövlades för kommande generationer.

Personerna har även yttrat sig över planförslaget till exploatering i Ryssbergen.

Enhetens kommentar. Se ovan under rubriken ”Återkommande synpunkter”. För synpunkter på exploateringen hänvisas till planprocessen för Ryssbergen.

53. Två **privatpersoner** har lämnat följande *huvudsakliga* synpunkter.

Planen för reservatsbildningen bör omarbetas och omfatta hela Ryssbergen. Att bilda ett reservat för att legitimera en exploatering av en fjärdedel av Ryssbergen samtidigt som stora arealer lämnas oskyddade motverkar reservatets syfte. Naturreservatet ligger främst i en nordsluttning ner mot vattnet och de mest tillgängliga, plana och låglänta delarna av Ryssbergen planeras exploateras. Detta leder till en sämre tillgänglighet, försämrade upplevelsevärden och rekreationsvärden. Man exkluderar äldre och barn från att kunna nyttja det enda större naturområde som blir kvar i centrala Nacka.

Ett naturreservat på endast 13,6 hektar riskerar att utarma den biologiska mångfalden som finns i Ryssbergen idag. En minskad areal livsmiljöer för en mängd olika arter samt minskade spridningsmöjligheter kommer att motverka reservatets syfte. I en del av Ryssbergen som avses exploateras har 31 naturvårdsintressanta arter observerats, varav 11 rödlistade. Samtliga utredningar som gjorts pekar på att Ryssbergen bör bevaras i sin helhet. Om Ryssbergen även i framtiden ska kunna hysa den stora biologiska mångfald som finns där idag får skogen inte minska i

omfattning. I synnerhet om man även beaktar kommande exploateringar i centrala Nacka som innebär att området isoleras än mer samt ytterligare förluster av biologisk mångfald.

Slitaget i det begränsade naturreservat kommer att öka i och med att befolkningen i Nacka Stad ökar. Bevarandet av hela Ryssbergen är viktigt för att uppnå en god livsmiljö för alla i närområdet, Sveriges och Nackas miljömål samt FN:s globala hållbarhetsmål. Hur är det politisk möjligt att bortse från alla utredningar som visar på Ryssbergens höga naturvärden, förmåga att leverera ekosystemtjänster samt den MKB som tagit fram och som visar på exploateringens negativa påverkan på Ryssbergen?

Enhetens kommentar. Se under rubriken ”Återkommande synpunkter” ovan.

54. En **privatperson** lämnar samma yttrande som nr 23 samt vill även som boende i närområdet framhålla att en etablering av McDonalds kommer leda till ytterligare nedskräpning i området. Att McDonalds i nuläget inte klarar av renhållningen kring sin egen restaurang är uppenbar för alla som passerar området kring restaurangen i nuläget, en etablering i skogsområden kommer leda till nedskräpning.

Enhetens kommentar. Se under rubriken ”Återkommande synpunkter” ovan. Enheten delar bedömningen att det finns en ökad risk för nedskräpning i området och detta kommer att hanteras av naturreservatets löpande förvaltning.

55. En **privatperson** säger nej tack till reservatsförslaget i Ryssbergen i dess nuvarande utformning. Exploatera ingen del av Ryssbergen utan införliva hela området Ryssbergen i ett naturreservat och bilda Nackas Nationalstadspark.

Ryssbergen är av Skogsstyrelsen klassat som ett sällsynt värdefullt urskogsområde i storstadens närhet en halvmil från Stockholms centrum. Med en pandemi som sprider sig över jordklotet och påverkar alla människor och samhällen sedan ett drygt år kan man konstatera att vikten av kunskap, beredskap för förändring och samarbete är möjligt och livsviktigt. Det gäller också klimatproblemen över hela klotet, här och nu, och att värna biologisk mångfald också i Nacka, i Ryssbergen. Vad blir meningen med naturreservatet när man först ser till att undanta den mest framkomliga delen och bebygga den? Hur blir det att promenera i Ryssbergen vintertid eller efter häftiga regn sommartid? I svårtillgängliga berghällar med branter och ökat buller? Det gör att tillgängligheten försämras, upplevelsen av orörd natur försvinner och rekreativsvärdet minskas.

Hur litet kan ett naturreservat bli? Varför undantas delen från Marinstadsvägen och västerut? Den biologiska mångfalden som idag finns i Ryssbergen går förlorad när området minskas. Se istället till att bevara hela Ryssbergen med de låglänta delarna och sätt upp bullerskydd mot Värmdöleden.

Hur påverkas vår hälsa, temperaturreglering, rening av luft och vatten? Det är frågor som diskuteras allt mer i tider av pandemier och ökade klimatförändringar. Varför inte kostnadsfritt ta hand om regnvatten? Varför inte ta vara på de gratistjänster som naturen ger oss?

Vad betyder miljömål och hållbarhetsmål? De handlar om vår livsmiljö och vår överlevnad. Globalt, regionalt och lokalt pågår en omställning där vi människor börjar förstå att vi måste värna biologisk mångfald och de tjänster som vi får av naturen.

Planen för reservatsbildningen bör pausas, göras om och omfatta hela Ryssbergen! Ta beslutet att bevara Ryssbergen i sin helhet och bilda Nackas Nationalstadspark.

Med hopp om att Ryssbergen blir Nackas nationalstadspark (synpunkterna har återgetts i sin helhet).

Enhetens kommentar. Se under rubriken ”Återkommande synpunkter” ovan.

56. En **privatperson** lämnar samma yttrande som nr 23 samt har följande synpunkt. Snälla, bevara hela Ryssbergen i sin helhet, det går inte att återskapa en urskog igen. Låt mina och alla våra barn få möjlighet att få uppleva, vistas och lära sig om denna gamla fina skog - i sin helhet. Vi bygger redan sönder Nacka och dess vackra natur som Nacka ofta stoltserar med. Berghällar sprängs bort och går aldrig mer att återskapa. Till förmån för fler bostäder och med det ännu fler bilar. Ta inte bort skogen också!

Enhetens kommentar. Se under rubriken ”Återkommande synpunkter” ovan.

57. En **privatperson** lämnar följande *huvudsakliga* synpunkter.

Personen anser att en exploatering av Ryssbergens urskog rimmar illa med ett grönt Nacka och är en oersättlig förlust för kommande generationer. Det går fort att spränga bort och skövla ett uråldrigt kretslopp och naturlig plantskola men är ogörligt att återskapa. Inom kort kommer Europas urskogar att omfattas av lagligt skydd för biologisk mångfald men i nuläget är de rättslösa.

Personen lyfter att exploateringsplanerna innebär en total ödeläggelse av den natur som finns idag som ersätts av ett ödligt hårdmarkslandskap med betong och asfalt. Nya träd som planteras kan inte ersätta de som tas bort och släpper ut mer koldioxid än de tar upp, växer långsamt och blir koldioxideffektiva långt senare. Urskogen utgör en helhet med en långvarig egen historia med naturlig förökning av den växtlighet som är hemmahörande i dess specifika geografiska topografi. En intakt urskog som Ryssbergen utgör en sund och välfungerande kolsänka, inte

enstaka nyplanterade träd. Varje träd i Ryssbergen behövs i den pågående kampen om vi eller bilarna ska förbruka den rena luften.

I miljöbalken listas flera anledningar för kommuner och länsstyrelser att bilda naturreservat. Inget hindrar kommunen från att bilda ett naturreservat i hela Ryssbergen med stöd av länsstyrelsen. När kommunen uttalar i lokalpressen att naturreservatet är hotat om inte markägaren får bebygga del av urskogen, glömmar man nämna att miljöbalken ger kommunen och länsstyrelsen rätten att bilda naturreservat.

Ryssbergen är unik och behöver hela sin yta för att inte rubba livsviktiga ekosystemtjänster. Sverige har idag knappt 4 % formellt skyddad skog och kommande generationer kommer att drabbas av dagens kortsiktiga vinstinriktade beslut.

Personen anser vidare att en väl fungerade kolsänka i Ryssbergen som kan ta upp koldioxid- och partikelutsläpp från Värmdöleden kommer att gå förlorad i och med exploateringen. Den planerade bullerdämpande verksamhetslängan kommer varken ta upp koldioxid- eller partikelutsläpp från trafiken. Kolsänkan som Ryssbergen utgör får sin kapacitet reducerad med 25 % samtidigt som ett ospecificerat antal fossilburna fordon tillkommer i området.

Den ekologiska ekvationen är oroväckande, då Sverige procentuellt avverkar mer urskog än till exempel Brasilien. Med exploateringsplanerna, tvekar man inte att slutgiltigt skada/utplåna två kulturarv. Birkavägens planerade breddning och anslutning till en genomfartsled innebär dödsstöten för ett område vars kulturarv redan nu är i fara. Det andra hotade kulturarvet är Ryssbergen. Logiken haltar när kommunen marknadsför att tunnelbanan ska minska bilismen samtidigt som man bereder nya breda trafikstråk.

Sverige kan nog bli ensamt i världen om att utplåna en del av en urskog för att anlägga bensinstation, bilhall och McDonalds. Personen anser att detta är kortsiktigt vinstbringande och att kommande generationer kommer att få betala. Det fossila samhället är snart historia och dagens utformning av infrastruktur måste föregripa detta.

Enhetens kommentar. Se under rubriken ”Återkommande synpunkter” ovan. För synpunkter på exploateringsplanerna i Ryssbergen och Birka hänvisas till stadsbyggnadsprocessen.

58. En **privatperson** lämnar samma synpunkter som nr 23 samt framför även att det lär bli trångt på de tillgängligare delarna av reservatet med ett ökat slitage som följd samt att reservatet kommer att bli ett av de mindre i Nacka. I och med att de mest lättillgängliga delarna av Ryssbergen exkluderas från reservatet kommer reservatet

att vara olämpligt för handikappade, äldre personer med balans- och/eller rörelseproblem samt för förskolebarn att vistas i.

Vidare anser personen att de solstudier som tagits fram i samband med exploateringsplanerna indikerar att delar av reservatet kommer att beskuggas vissa tider och att detta kan påverka både träd och många andra arter som är knutna till träden negativt.

Enhetens kommentar. Se ovan under rubriken ”Återkommande synpunkter”.

59. En **privatperson** lämnar samma synpunkter som Nätverket rädda Ryssbergen (nr 14) samt framför även att naturreservatets ringa areal genererar ett större markslitage då fler människor kommer att besöka Ryssbergen samtidigt som arealen naturmark minskar om delar av området exploateras. Detta försämrar vissa arters etablerings- och överlevnadsmöjligheter exempelvis olika mossor och marksvampar.

Personen anser vidare att ett naturreservat på endast 13,6 hektar där de mest lättillgängliga delarna exkluderas kommer att leda till mindre yta för rekreation, längre avstånd för att komma ut i skogen samt försämrade upplevelsevärden med ett tiovaningshus som sticker upp och skapar både ljud- och synintryck.

Om man bevarar och inkluderar de mest lättillgängliga delarna av Ryssbergen samt lägger ner exploateringsplanerna skulle man få ett avsevärt bättre naturreservat för friluftsliv och rekreation. Reservatet skulle bli ännu bättre om ett bullerplank sattes upp längs Värmdöleden. Bullerplanket skulle också kunna användas som informationsplank för att informera om Ryssbergen och dess värden och arter och varför det är så viktigt att värna den biologiska mångfalden.

Enhetens kommentar. För synpunkter på reservatets avgränsning och konsekvenserna av ett reservat på 13,6 hektar, se svar under rubriken ”Återkommande synpunkter” ovan. C-föreskrifterna har kompletterats med ett förbud mot tältning samt mot att *anlägga permanenta eller tillfälliga klätterleder, klättra i berg med hjälp av linor eller liknande aktiviteter*. Inget bullerplank planeras inom reservatet.

60. En **privatperson** lämnar samma yttrande som nr 24 samt anser att det inte känns bra att skövla den lilla och viktiga grönska som vi har kvar i Nacka när de delar av Nacka kommun som redan är exploaterade inte är utnyttjade till max. Det gröna som finns kvar behövs för både djur och människor i en växande stad. Precis bredvid ska ett av Sveriges mest tätbebyggda områden, Kvarnholmen byggas. Det behövs balans i exploateringen. Vänligen skydda den grönska som finns kvar på Ryssbergen.

Enhetens kommentar. Se under rubriken ”Återkommande synpunkter” ovan.

61. **Barnfamiljer på Kvarnholmen och Vikdalen** har lämnat ett yttrande på detaljplaneförslaget i Ryssbergen med följande *huvudsakliga* synpunkter.

Hela Ryssbergen ska bevaras som naturreservat och detaljplanearbetet ska avbrytas. Personerna anser att det är oacceptabelt att avverka skogen med och höga naturvärden och att redan ianspråktagen mark istället ska bebyggas. Ryssbergen bör bevaras för kommande generationer.

Personerna anser att Nacka gjort ett fantastiskt arbete med fyra fina bostadsområden som tidigare var industriområden, Nacka Strand, Järla, Sickla och Kvarnholmen, där man byggt på ianspråktagen mark. Man kan inte förstå hur den politiska alliansen nu vill avverka en skog med gamla träd och höga nyckelbiotopsvärden. Sverige missar 15 av 16 miljömål som skulle vara uppnådda 2020 och därmed också generationsmålet. En exploatering i Ryssbergen utarmar den biologiska mångfalden och viktiga naturtyper och arter riskerar att försvinna. Skogen bidrar också med flera ekosystemtjänster.

Personerna lyfter också att en exploatering av området ger direkta och påtagliga konsekvenser för barn och unga samt anser att en barnkonsekvensanalys ska utföras. Att avverka en urskog, och bygga bostäder i direkt närhet till en motorväg, med höga buller- och partikelhalter är inte ett steg mot en barnvänligare stad. Personerna anser att Nacka kommun inte följer Barnkonventionen i samhällsplaneringen vilket man anser är mycket anmärkningsvärt.

Exploateringen i Ryssbergen medför oåterkalleliga förluster av naturvärden. De biologiska värdena är utmärkande jämfört med många andra skogar i Stockholms län och nationellt där både gamla träd och död ved är en bristvara. Flera arter kommer att minska eller försvinna helt vid ett genomförande av exploateringen. För alla livsmiljöer finns tröskelvärden där även små förluster av yta kan orsaka dramatiska förluster av antalet arter. Om detaljplanen genomförs påverkas även skogen utanför planområdet negativt genom bland annat ökat slitage, ökad tillförsel av näringsämnen och föroreningar samt genom beskuggning med förlust av både naturvärden och arter som följd.

Samtliga utredningar som gjorts i Ryssbergen har rekommenderat att området bevaras i sin helhet. Trots detta väljer Nacka kommun att planera för bostäder och verksamheter. Ett genomförande av exploateringsplanerna innebär att den gröna infrastrukturen på Västra Sicklaön minskar och påverkas negativt med minskad livsmiljö och försvårad spridning för många arter som följd.

Exploateringen medför också en stor påverkan på rekreationsvärdena samt ger en förändrad landskapsbild och påverkan på riksintresset för Kust och skärgård. Man bebygger den delen av Ryssbergen som är den mest lättillgängliga och som används mest av inte minst skolor och förskolor. Den planerade bebyggelsen förstör också upplevelsen av orördhet och trolskhet.

Exploateringen innebär också en förlust av viktiga ekosystemtjänster. En naturlig kolsänka försvinner och skogens naturliga förmåga till temperaturreglering och rening av luft och vatten minskar.

Slutligen anser personerna att planen strider också mot flera nationella och kommunala miljömål samt att den MKB som tagits fram i samband med planarbetet har allvarliga brister. Exempelvis saknas frågor som dagvattenhantering, luftföroreningar och rekreativa värden. Det saknas även en alternativbeskrivning av en annan plats som inte innebär en betydande miljöpåverkan.

Enhetens kommentar. Synpunkter på exploateringen i Ryssbergen hanteras separat i stadsbyggnadsprocessen. För synpunkter på reservatets avgränsning, se under rubriken ”Återkommande synpunkter” ovan.

62. En **privatperson** som har engagerat sig i nätverket Rädda Ryssbergen ger följande *huvudsakliga* synpunkter.

Personen anser att det är uppenbart att syftet med att inrätta ett naturreservat i Ryssbergen är att möjliggöra en exploatering i området. Kommunen har också valt att bara skydda delar av det som blir kvar av skogsområdet efter exploateringarna. Personen anser att hela Ryssbergen bör skyddas och att det förslag som nu finns inte är ett förslag till skydd utan till exploatering.

Endast 44 % av det område som naturvärdesinventerats i Ryssbergen ingår i reservatet, dels på grund av att delar exploateras, dels på grund av att området väster om Marinstadsvägen har utelämnats. Ett stort antal skyddsvärda arter har hittats i Ryssbergen och flertalet av dessa skulle påverkas negativt om området exploateras i dagsläget eller i framtiden. Flera arter som bara hittats i exploateringsområdena kommer med stor sannolikhet att försvinna från Ryssbergen då det inte finns några andra lämpliga livsmiljöer.

Eftersom området redan idag är välbesökt och mängden besökare troligen kommer att öka är det viktigt att ett så stort område som möjligt bevaras och att det finns lättillgängliga områden att röra sig i. De områden som i förstudien om tillgänglighet pekas ut som lättillgängliga planeras att exploateras.

Föreskrifterna bör utökas med ett förbud mot bergsklättring för att skydda lokaler för den sällsynta rostlumnermossan. Mossans förekomst i Ryssbergen har bedömts som skyddsvärd av ordföranden i Mossornas vänner och organismgruppsansvarig för mossor vid SLU Artdatabanken.

Om Nacka kommun bevarar Ryssbergen i sin helhet skulle blandningen av storstad och gammelskog bli unik för Stockholmsområdet. Personen anser slutligen att

kommunen vilseleder allmänheten med påståenden om reservatsbildningen och exploateringsplanerna. Bland annat står det på hemsidan för reservatsbildningen att arbete pågår med att göra större delen av Ryssbergen till naturreservat samt på sidan för detaljplanen att nya bostäder och förskola byggs nära naturområdet trots att man planerar att bygga i naturområdet.

Enhetens kommentar. För synpunkter på reservatets avgränsning, se under rubriken ”Återkommande synpunkter” ovan. Ett förbud mot att *anlägga permanenta eller tillfälliga klätterleder, klättra i berg med hjälp av linor eller liknande aktiviteter* har lagts till i föreskrifterna. Enheten har också korrigerat texten på hemsidan för reservatsbildning om att större delen av Ryssbergen planeras för naturreservat.

63. En **privatperson** vill upplysa om att personen hittat ett löst fornyfynd som sannolikt är en del av en bearbetad flinta, i Ryssbergen. Flintan är 3,5 x 2,5 cm och har en vass egg. Personen kommer att förmedla fyndet till länsstyrelsens kulturmiljöenhet. En arkeolog som tittat på fyndet har bedömt att det sannolikt är skapat av människan på stenåldern. Fyndet gjordes på en sådan höjd att den stack upp ur havet för 6000-7000 år sedan, enligt SGU:s karta över strandnivåer.

Fyndplatsen är vid högsta punkten i den del av Ryssbergen som brann 2018. Att flintan är vit kan ha att göra med att den upphettades starkt vid branden. Fler små flintbitar kan finnas.

Personen vill framföra att en detaljerad arkeologisk undersökning bör bekostas i samband med detaljplanen för Ryssbergen. Fyndet av flinta indikerar att det förmodligen funnits en tillfällig eller permanent boplats i Ryssbergen under stenåldern.

Gällande Ryssbergen som helhet förordar personen att hela skogen ska bli naturreservat.

Enhetens kommentar. Yttrande har skickats vidare till projektet som har hand om detaljplanarbetet i Ryssbergen. För avgränsning av reservatet, se under rubriken ”Återkommande synpunkter” ovan.

64. En **privatperson** lämnar följande *huvudsakliga* synpunkter.

Föreskrifterna bör inkludera ett förbud mot bergsklättring för att skydda den ovanliga rostlummermossan.

Syftet med att bilda ett naturreservat är fel när naturreservatet används för att legitimera en exploatering av 24 % av Ryssbergen. Det föreslagna reservatet kan aldrig bli en kompensation för att en fjärdedel av Ryssbergen exploateras och eftersom själva idén med reservatet är fel bör planerna på reservatsbildningen avbrytas. Kommunen bör istället använda sitt planmonopol för att inte tillåta någon bebyggelse alternativt göra hela området till naturreservat.

I ett av områdena som planeras exploateras har 31 naturvårdsintressanta arter hittats, varav 11 rödlistade. Dessa och andra arter kommer att minska eller försvinna helt vid genomförandet av en detaljplan. Samtliga utredningar som tagits fram i samband med exploateringsplanerna och reservatsbildningen drar slutsatsen att Ryssbergen bör bevaras i sin helhet. Om Ryssbergen även i framtiden ska kunna hysa den stora biologiska mångfald som finns där idag så får inte skogen minska i omfattning. Särskilt inte om också tar i beaktande annan pågående exploatering i centrala Nacka som innebär ytterligare förluster av biologiskt värdefulla områden.

Reservatets begränsade omfattning innebär stora negativa konsekvenser för rekreativvärden, friluftsliv och hälsa då reservatet främst ligger i en nordsluttning med flera uppstickande berghällar och branter. Det nuvarande förslaget innebär att de mest lättillgängliga, plana och låglänta delarna exkluderas från naturreservatet och istället planeras exploateras. Detta leder till sämre tillgänglighet, försämrade upplevelsevärden och en avsevärd försämring av reservatets rekreativvärden.

Ryssbergens förmåga att leverera ekosystemtjänster och behålla sin motståndskraft mot förändringar minskar markant med den begränsade omfattningen på naturreservatet. En naturlig kolsänka försvinner och skogens förmåga till temperaturreglering och rening av luft och vatten minskar när delar av skogen försvinner. Ett naturligt infiltrationsområde som möjliggör ett effektivt och kostnadsfritt omhändertagande av dagvatten i Nacka stad exkluderas från reservatet. Naturreservatets begränsade omfattning i kombination med ett ökat antal invånare kommer att medföra ett ökat slitage på den naturmark som blir kvar.

Ett bevarande av hela Ryssbergen är viktigt för att uppnå en god livsmiljö för alla i närområdet, Sveriges och Nackas miljömål samt FN:s globala hållbarhetsmål. Hur är det politiskt möjligt att bortse från alla utredningar som gjorts som visar på Ryssbergens höga värden och exploaterings negativa påverkan?

Enhetens kommentar. För synpunkter på reservatets avgränsning, se under rubriken ”Återkommande synpunkter” ovan. Ett förbud mot att *anlägga permanenta eller tillfälliga klätterleder, klättra i berg med hjälp av linor eller liknande aktiviteter* har lagts till i föreskrifterna.

Ändringar efter samråd

Uppgifter om reservatet

- Uppgifterna om vilken fastighetsägare som äger vilken fastighet har förtydligats i tabellen.

Föreskrifterna

- B3. Åtgärderna i föreskrift B3 har specificerats och föreskriften har delats i två (B3 och B4). Uttrycket grusade stigar har bytts ut till anlagda grusvägar som stämmer överens med det som står på kartan *Anordningar för friluftsliv*.
- B6 (tidigare B5). Föreskriften har kompletterats med *veteranisering av träd*.
- B11. Tidigare föreskrift D5 som flyttats till B-föreskrifterna och förtydligats.
- C6. Föreskriften har justerats och tältning förbjuds i hela reservatet.
- C7. Uttrycket grusade stigar har bytts ut till anlagda grusvägar som stämmer överens med det som står på kartan *Anordningar för friluftsliv*.
- C8. Föreskriften har kompletterats så att den nya lydelsen blir: *sätta upp skylt, affisch, orienteringskontroller eller liknande anordning annat än tillfälligt i samband med exempelvis föreningsverksamhet, skolverksamhet och tillåtna tävlingar*.
- C9. Ny föreskrift som förbjuder *anläggning av permanenta eller tillfälliga klätterleder, klättring i berg med hjälp av linor eller liknande aktiviteter*.
- C11 (tidigare C10). Föreskriften har förtydligats.
- Under C-föreskrifterna har följande mening lagts till: *Inom reservatet gäller förutom föreskrifterna även andra lagar och bestämmelser, se rubriken Upplysningar*.
- D3. Ny föreskrift. *Va-huvudman får fortsättningsvis göra anslutningar till befintliga va-anordningar. Detta får ske genom borrhning. Åtgärderna ska stämmas av med reservatsförvaltare innan de genomförs*.
- D5. Föreskriften har flyttats till B-föreskrifterna (B11) och förtydligats.
- D6. Justerad föreskrift. Texten om att ringmärkning av fågel eller insamling av arter för artbestämning *ska ske i enlighet med övrigt regelverk, exempelvis artskyddsförordningen* har tagits bort. Föreskriften har förtydligats så att det framgår att åtgärderna ska stämmas av med reservatsförvaltare innan de genomförs. En text: *Ovanstående undantag gäller reservatsföreskrifterna. Kommunen upplyser om att oavsett undantag kan prövning enligt andra bestämmelser i miljöbalken eller annan lagstiftning erfordras* har lagts till under D-föreskrifterna.
- D7. Ny föreskrift. *Nyetableringar och underhåll av sjösäkerhetsanordningar samt underhåll av objekt utpekade som riksintresse för sjöfarten eller andra objekt väsentliga för sjöfarten*.
- D8. Ny föreskrift. *Avledning av renat dagvatten från detaljplaneområdet Ryssbergen får ske till våtmarken som ligger centralt i reservatet. Vattnet ska vara renat enligt kommunens anvisningar och våtmarken har i sig inte en reningsfunktion*.

Beskrivning av området

- Texten har kompletterats med upplevelsevärden av orördhet och trolskhet.

Ärendets beredning

- Texten har kompletterats med inkomna synpunkter och justeringar efter samrådet.

Reservatets avgränsning

- Texten har kompletterats.

Skötselplanen

- Vedspik och kortskaftad ärgspik som tidigare stod under rubriken svampar i artlistan i tabell 1 i skötselplanen har flyttats in under rubriken *Lavar*.

- Texten under rubriken *Generella riktlinjer* har förtydligats för att tydliggöra att skötselåtgärder i reservatet ska utföras varsamt. Detta har även förtydligats under några av skötselområdena.
- Under rubriken *4. Lövskog* har beskrivningen kompletterats med att det ska ledas dagvatten dit från bebyggelseområdet.
- Under rubriken *Anordningar för friluftslivet* har bevarandemålet kompletterats samt några av åtgärderna förtydligats.
- Under rubriken *Anordningar för friluftslivet* har det förtydligats att *Stigar som utsätts på hårt slitage kan förstärkas med flis eller spänger i syfte att bevara naturvärden och kanalisera besökare för att begränsa slitaget i naturmarken.*

Kartor

- *Skötselområden.* En symbol för brandfältet har lagts in i kartan.
- *Anordningar för friluftsliv.* Grusad gångväg har bytt namn till anlagd grusväg och symbolen har förtydligats i kartan. Spängerna har markerats med orange färg i kartan och anslutningspunkten till detaljplaneområdet justerats. Tillkommande stig har markerats med röd färg.

Kristina Petterqvist
Enhetschef
Enheten offentlig utemiljö

Anna Herrström
Kommunekolog
Enheten offentlig utemiljö